

รายงานผลการสัมมนาวิชาการ

เรื่อง

สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์

ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพมหานคร
วันศุกร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

โดย รศ.ดร.เอมอร อังสุรัตน์ และคณะ
ชุดโครงการความมั่นคงทางด้านอาหาร
สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

รายงานผลการสัมมนาวิชาการ

เรื่อง

สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์
ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพมหานคร
วันศุกร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

คณะทำงาน

รศ.ดร.เอมอร	อังสุรัตน์	ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.ชูศักดิ์	จอมพุก	ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.สมนิมิต	พุกงาม	ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.กัมปนาท	วิจิตรศรีกมล	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.ณัฐพล	พจนาประเสริฐ	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อ.อัจฉรา	ปทุมนากุล	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุดโครงการความมั่นคงทางด้านอาหาร

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

ด้วยฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ภายใต้ความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันคลังสมองของชาติ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้จัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์” โดยได้เชิญผู้แทนทั้งจาก ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องแต่ละบริบททั่วประเทศ จำนวน ๕๔ คน ประกอบด้วย เกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นักวิจัยและนักปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผู้แทนภาคเกษตรอุตสาหกรรมที่เป็น ผู้ประกอบการและผู้ใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย สมาคมผู้ผลิต ผู้ค้า และส่งออก ปศุสัตว์ สมาหการค้า ผู้แทนจากภาครัฐทั้งในเชิงนโยบายและเชิงวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้านข้าวโพดเลี้ยง สัตว์และอาหารสัตว์ เช่น สภาวิจัยแห่งชาติ สถาบันคลังสมองของชาติ สภาเกษตรกรแห่งชาติ สำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อเข้าร่วมประชุมระดมความเห็นใน การกำหนดนโยบาย มาตรการ และวิธีการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ ตอบสนองกับความต้องการของประเทศ และการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการได้มาซึ่งข้อมูล พื้นฐานในการพัฒนาและประยุกต์งานวิจัยที่ควบวงจรของสาขาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหารในห่วงโซ่ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย

ผลการสัมมนาวิชาการทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาในระบบห่วงโซ่การผลิต ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวม ๖ มิติ ประกอบด้วย มิติการผลิต การตลาด การคุ้มครองพันธุ์พืช สิ่งแวดล้อม การเข้าสู่ การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเป็นศูนย์อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประชาคม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนของทุกภาคส่วนต่อไปในอนาคต

คณะทำงานขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ได้ให้เงินทุนสนับสนุนการสัมมนา วิชาการในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์สมพร อิศวิลานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์จรัส เรียวเดชะ รองศาสตราจารย์ สัตวแพทย์หญิง ดร. ประภาพร ขอไพบูลย์ และรองศาสตราจารย์ ดร. นวลจันทร์ พารักษา ในการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดสัมมนา วิชาการในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ในการเข้าร่วมสัมมนาวิชาการและให้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จนกระทั่งงานนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คุณประโยชน์และความดีที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในครั้งนี้ ขอมอบให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

เอมอร อังสุรัตน์

๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์การจัดสัมมนาวิชาการ	๓
ประโยชน์ที่ได้รับ	๓
กลุ่มเป้าหมาย	๓
รูปแบบและขั้นตอนการดำเนินงาน	๓
ผลการจัดสัมมนาวิชาการ	๗
- ส่วนที่ ๑ ผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ	๗
- ส่วนที่ ๒ ข้อมูลจากการจัดสัมมนาวิชาการ	๗
มิตินิคมผลผลิต	๗
- ปัญหาด้านการวิจัยและพัฒนาพันธุ์	๙
- ปัญหาด้านการผลิต	๙
- นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิตินิคมผลผลิต	๙
มิตินิคมการตลาด	๑๒
- ปัญหาการตลาด	๑๒
- นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิตินิคมการตลาด	๑๓
มิตินิคมคุ้มครองพันธุ์พืช	๑๔
- ปัญหาการคุ้มครองพันธุ์พืช	๑๔
- นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิตินิคมคุ้มครองพันธุ์พืช	๑๔
มิตินิคมสิ่งแวดล้อม	๑๕
- ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	๑๕
- นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิตินิคมสิ่งแวดล้อม	๑๕
มิตินิคมเข้าสู่การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๑๖
- ปัญหาการเข้าสู่การค้าเสรี	๑๖
- นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิตินิคมเข้าสู่การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๑๗
มิตินิคมเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประชาคมอาเซียน	๑๘
- ปัญหาการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารสัตว์	๑๘
- นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิตินิคมเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๑๘
ภาคผนวก ก เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ	๑๙
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ร่วมสัมมนาทางวิชาการ	๙๔
ภาคผนวก ค การประชาสัมพันธ์ผลการจัดสัมมนาทางวิชาการผ่านสื่อมวลชน	๑๒๖
ภาคผนวก ง รูปภาพการจัดสัมมนาวิชาการ	๑๓๐

หลักการและเหตุผล

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่ในอดีตเคยส่งออก และทำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับสอง รองจากข้าว โดยเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๕๒๘/๒๙ มีการส่งออกสูงสุด ๓.๘ ล้านตัน คิดเป็น ๗๖.๔% ของผลผลิตทั้งประเทศ และในปีเพาะปลูก ๒๕๕๓/๕๔ ปริมาณความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขยายตัวขึ้นถึงปีละ ๔.๐๗ ล้านตัน ขณะที่ผลผลิตภายในประเทศเฉลี่ย ๔.๑๖ ล้านตัน โดยมีพื้นที่ปลูก ๗.๘๕๑ ล้านไร่ มีการนำเข้า ๐.๑๒ ล้านตัน และส่งออกเพียง ๐.๒๗ ล้านตัน

สำหรับสถานการณ์ในปัจจุบัน จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ระบุว่า ปีเพาะปลูก ๒๕๕๕/๕๖ มีพื้นที่ปลูกทั้งประเทศ ประมาณ ๗.๑๙๕ ล้านไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว ๐.๖๕๖ ล้านไร่ หรือลดลง ๘.๓๖% แต่ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น ๔.๘๑๓ ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้น ๑๕.๗๐% เนื่องจากผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น เนื่องจากความสำเร็จในการวิจัยและพัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมที่มีศักยภาพในการให้ผลผลิตสูง

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตในประเทศนั้น พบว่า ในช่วงระยะเวลา มากกว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๓๐/๓๑ - ๒๕๕๒/๕๓) มีการนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ในประเทศหลัก ถึง ๙๓.๑% ของผลผลิตทั้งหมดภายในประเทศ และมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เนื่องจากประเทศไทยได้มีการพัฒนาการผลิตปศุสัตว์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ และการส่งออกในแต่ละปี ทำให้ระยะหลังต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลผลิตภายในประเทศสำหรับการผลิตอาหารสัตว์ในบางปี ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในปีที่เกิดภาวะฝนแล้งและน้ำท่วม ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตในประเทศ และมีผลกระทบต่อผู้ซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากปริมาณการผลิตภายในประเทศอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดประมาณส่วนเกิน (surplus) เพียงเล็กน้อย และมีอัตราการขยายตัวที่ไม่ทันต่อปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศ

จากผลกระทบของราคาน้ำมันตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น ทำให้หลายประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้ซื้อและผู้ส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ที่สุดของโลก เริ่มนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไปผลิตเอทานอล ซึ่งส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยมีราคาสูงขึ้นด้วย โดยเฉพาะในปีเพาะปลูก ๒๕๕๓/๕๔ ราคาขายเฉลี่ยสูงกว่า ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีราคา ๘.๐๓ บาทต่อกิโลกรัม

อนึ่ง ถึงแม้ว่าปริมาณผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จะมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นก็ตาม แต่ขนาดพื้นที่ปลูกมีแนวโน้มที่ลดลงในช่วง ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากการเข้ามาแข่งขันในการใช้ที่ดินของพืชแข่งขัน ซึ่งให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบตั้งแต่ปีเพาะปลูก ๒๕๓๒/๒๕๓๓ ถึงปีเพาะปลูก ๒๕๕๓/๒๕๕๔ พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีอัตราการขยายตัวลดลง เฉลี่ย ๑.๙๒% ต่อปี ขณะที่พืชแข่งขันอื่น เช่น ยางพารามีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ๕.๕๒% ต่อปี และอ้อยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ๒.๒๓% ต่อปี

สำหรับสถานการณ์การใช้ที่ดินในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ศึกษาในแต่ละภูมิกษณานั้น พบว่า โดยภาพรวมทั้งในพื้นที่ผลิตหลักและพื้นที่ต้นน้ำลำธาร มีการใช้ที่ดินปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา เนื่องจากเกษตรกรหันไปปลูกพืชแข่งขันอื่น เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และยางพารา ซึ่งได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า

จากการศึกษาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ต้นน้ำลำธารในครั้งนี้ โดยการแปลภาพถ่ายดาวเทียม และการซ้อนทับกับพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ร่วมกับข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ต้นน้ำลำธารในปีเพาะปลูก ๒๕๔๒/๒๕๔๓ ประมาณ ๑.๐๒๙๓ ล้านไร่ ผลผลิต

ประมาณ ๐.๖๐๕ ล้านตัน ขณะที่ในปีเพาะปลูก ๒๕๕๒/๒๕๕๓ มีผลผลิตเฉลี่ยทั่วประเทศ ๖๕๒ กิโลกรัมต่อไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ๑.๐๑๓๐ ล้านไร่ และผลผลิตประมาณ ๐.๖๖๐ ล้านตัน หรือลดลงประมาณ ๑.๖% เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนหันไปปลูกพืชแข่งขัน

นอกจากนี้ จากผลการแปลภาพถ่ายดาวเทียม พบว่า ในปีเพาะปลูก ๒๕๕๒/๒๕๕๓ มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วประเทศ รวม ๗.๘๕๑ ล้านไร่ ผลผลิตรวม ๕.๑๑๙ ล้านตัน หากไม่รวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ต้นน้ำลำธาร จำนวน ๐.๖๖๐ ล้านตันแล้ว จะมีผลผลิตทั่วประเทศ ๔.๔๕๙ ล้านตัน ดังนั้น อาจแสดงนัยได้ว่า หากไม่มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ต้นน้ำลำธาร อุปทานการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศก็ยังไม่เพียงพออยู่ แต่หากว่าอุปสงค์และอุปทานใกล้เคียงกันมากจัดว่าเป็นการเสี่ยงต่อการขาดแคลนในอนาคต

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ๒๕๕๘ อุตสาหกรรมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญกับการปลดภาษีนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรระหว่างประเทศสมาชิก ปัญหาการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น แรงงานภาคเกษตรโดยเสรีทั้งในภาคการเกษตรเอง และการเคลื่อนย้ายจากภาคเกษตรไปสู่ภาคนอกเกษตร สภาวะการผลิตและการตลาดของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในระหว่างประเทศสมาชิก กอปรกับข้อจำกัดของกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชของไทยที่ยังไม่ได้ถูกปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลพวงมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีแนวโน้มที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยได้ ดังนั้น ผู้กำหนดนโยบายและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพิจารณาและให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย มาตรการ และวิธีการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้ตอบสนองกับความต้องการของอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ในประเทศซึ่งกำลังเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเพิ่มบทบาทของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และการสนับสนุนการพัฒนาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเป็นการเตรียมการสำหรับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ในประเทศไทยในอนาคต ทั้งในรูปแบบการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการผลิตที่พอเพียงกับความต้องการการจัดสมมนาวิชาการเพื่อนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ของประเทศ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

วัตถุประสงค์การจัดสัมมนาวิชาการ

๑. เพื่อทบทวนสถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ของประเทศไทยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒. เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานในการเตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการผลิตที่สามารถพึ่งตนเองได้ และการก้าวต่อไปเพื่อรองรับกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ยุทธศาสตร์และแนวทางในการดำเนินงานในประเด็นความมั่นคงอาหารสัตว์ อาชีพของเกษตรกร ผลกระทบกับปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของฐานทรัพยากร และการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวโพด

๒. องค์ความรู้สำหรับนำมาใช้ในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และวิธีการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ตอบสนองกับความต้องการของประเทศและการรองรับกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๓. ได้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและประยุกต์งานวิจัยที่ครบวงจรของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหารในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๔. สามารถนำผลการระดมความเห็นเผยแพร่สู่เวทีสาธารณะและเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ แก่ผู้สนใจในด้านการพัฒนาที่ตอบสนองกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศต่อไปในอนาคต

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมสัมมนาวิชาการ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงเกษตรกรผู้ผลิต โรงงานอาหารสัตว์ และผู้รับซื้อจากแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ

รูปแบบและขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. คณะทำงานได้เข้าหารือกับผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละบริบท เพื่อคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่จะเป็นบุคคลสำคัญ (key persons) ในการเข้าร่วมสัมมนาวิชาการ โดยยึดเกณฑ์ของผลลัพธ์ที่ต้องการจากเวทีการประชุมที่มุ่งเน้นเชิงนโยบายในลักษณะของการบริหารจัดการควบคู่กับเชิงปฏิบัติงาน ทั้งในมิติของการผลิต การตลาด การคุ้มครองพันธุ์พืช สิ่งแวดล้อม และการเข้าสู่การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๒. การคัดกรองผู้เข้าร่วมเวทีการประชุมที่จัดขึ้นใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling technique) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓. คุณลักษณะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ถูกคัดเลือก คือ ผู้มีโอกาส/บทบาทในการขับเคลื่อน/ขยายผลจากเวทีการประชุมไปยังบริบทของตนและไปยังสาธารณะชนในเวทีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานอยู่เป็นนิจ

๔. ประเภทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมในการเป็นตัวแทนในแต่ละบริบทที่เหมาะสม ประกอบด้วย

๔.๑ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ผลิตหลักและพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

๔.๒ นักวิจัยและนักปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๓ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการวิจัย และการกำหนดนโยบายการวิจัยเพื่อการพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สถาบันคลังสมองของชาติ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๔ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งในมิติการผลิต การตลาด อาหารสัตว์ การคุ้มครองพันธุ์ สินเชื่อทางการเกษตร การชลประทาน และสิ่งแวดล้อม

๔.๕ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ การเกษตรกรรม ความมั่นคงด้านอาหาร อุตสาหกรรมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด อุตสาหกรรมผู้ผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์ ผู้ใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และผู้ส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๔.๖ สื่อมวลชนด้านการเกษตร

๕. คณะทำงานได้ทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการจัดสัมมนาวิชาการ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม วัน เวลา และสถานที่ในการจัดประชุมผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในช่วงตั้งแต่ต้นเดือนมิถุนายนถึงปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ก่อนวันจัดสัมมนาวิชาการ ดังนี้

๕.๑ สมาคมสื่อมวลชนเกษตรแห่งประเทศไทย ที่ amnat_ku2008@yahoo.com (เอกสารหมายเลข ๑)

๕.๒ web site ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ <http://www.ku.ac.th> และ <http://www.ku.kps.ac.th> (เอกสารหมายเลข ๒)

๕.๓ web site ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย <http://www.trf.or.th>

๕.๔ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ <http://www.doae.go.th>

๕.๕ สถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น FM 88.75

๕.๖ สถานีวิทยุเพื่อการเกษตร AM 1386

๖. คณะทำงานได้ติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเชิญเข้าร่วมสัมมนาวิชาการทั้งทางโทรศัพท์ จดหมาย รวมถึงพบปะด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อการชี้แจงและทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนาวิชาการ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะถึงการเตรียมข้อมูลที่ควรนำมาใช้ในขณะที่เข้าร่วมเวทีระดมความเห็น

๗. ในวันจัดสัมมนาวิชาการนั้น คณะทำงานจัดมอบกระเป๋าสานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พร้อมเอกสารเพื่อการใช้ประโยชน์ในการระดมความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม ดังนี้

๗.๑ กำหนดประชุมทางวิชาการ (เอกสารหมายเลข ๓)

๗.๒ ประเด็นคำถามผู้เข้าร่วมเวทีรายบุคคล (เอกสารหมายเลข ๔)

๗.๓ กิจกรรมในการจัดเวทีระดมความเห็นกลุ่มย่อย (เอกสารหมายเลข ๕)

๗.๔ บทสรุปรายงานการวิจัย “ศักยภาพของเศรษฐกิจการผลิตข้าวโพดไทยภายใต้ความเป็นพลวัตของอนาคตอาหารสัตว์และพลังงาน” ของ รศ.ดร.เอมอร อังสุรัตน์ และคณะ (เอกสารหมายเลข ๖)

๗.๕ เอกสารเรื่อง “สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์” ของ รศ.ดร.เอมอร อังสุรัตน์ และคณะ (เอกสารหมายเลข ๗)

๗.๖ เอกสารเรื่อง “กลไกการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘” ของ ดร.กัมปนาท เพ็ญสุภา (เอกสารหมายเลข ๘)

๗.๗ เอกสารเรื่อง “ผลกระทบจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ต้นน้ำ” ของ ดร.พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุตินกุล (เอกสารหมายเลข ๙)

๗.๘ ข้อมูลประมาณการประชากรสัตว์ ปริมาณอาหารสัตว์และการใช้วัตถุดิบปี ๒๕๕๓ ของ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณธราดล (เอกสารหมายเลข ๑๐)

๗.๙ ข้อมูลประมาณการประชากรสัตว์ ปริมาณอาหารสัตว์ และการใช้วัตถุดิบ ปี ๒๕๕๕ ของ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณธราดล (เอกสารหมายเลข ๑๑)

๗.๑๐ ประมาณการปริมาณและมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้าวโพดไร่ปี ๒๕๕๑ ของ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณธราดล (เอกสารหมายเลข ๑๒)

๗.๑๑ รายชื่อสมาชิกกลุ่มย่อยในการระดมความเห็น (เอกสารหมายเลข ๑๓)

๘. กิจกรรมในการจัดสัมมนาวิชาการ เรียงลำดับ ดังนี้

๘.๑ นำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง “สถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ของประเทศ” โดย รศ.ดร.เอมอร อังสุรัตน์ คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)

๘.๒ นำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง “กลไกการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘” โดย ดร.กัมปนาท เพ็ญสุภา ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)

๘.๓ นำเสนอประเด็น “ความสำคัญของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ของประเทศและการเตรียมความพร้อมสู่การรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” โดย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมองของชาติ (เอกสารหมายเลข ๑๔)

๘.๔ แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมเป็น ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๒๐-๒๕ คน เท่า ๆ กัน โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงเกษตรกรผู้ผลิต โรงงานอาหารสัตว์ และผู้รับซื้อจากแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ

กลุ่มที่ ๑	ดร.เกรียงศักดิ์	สุวรรณธราดล	ประธานกลุ่ม
	ดร.กัมปนาท	วิจิตรศรีกมล	เลขานุการกลุ่ม

กลุ่มที่ ๒	ดร.ทวีศักดิ์	ภู่อหล้า	ประธานกลุ่ม
	รศ.ดร.เอมอร	อังสุรัตน์	เลขานุการกลุ่ม

๘.๕ ประธานแต่ละกลุ่มกำหนดหลักการ กระบวนการ กติกา และบทบาทของผู้แทนแต่ละบริบท ในการอภิปรายในเงื่อนไข

การระดมความคิดอย่างสร้างสรรค์
 การนำเสนอข้อมูลในลักษณะที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์
 ทุกความคิดของแต่ละบุคคลเป็นความคิดที่มีคุณค่า (ไม่มีใครถูก ไม่มีใครผิด)
 ทุกคนจะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเองและพยายามเข้าใจผู้อื่น

๘.๖ ประธานแต่ละกลุ่มให้สมาชิกแนะนำตนเอง และให้เวลาสมาชิกแต่ละคน ๆ ละไม่เกิน ๕ นาที ในฐานะผู้แทนทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานของห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในแต่ละบริบท ประกอบด้วย การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ การผลิต การตลาด การชลประทาน สินเชื่อด้านการเกษตร ผู้ประกอบการและผู้ใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อสะท้อนถึง

ประเด็นปัญหาและแนวทางที่นำไปสู่การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และวิธีการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ตอบสนองกับความต้องการของประเทศอย่างยั่งยืนและสู่การรองรับกับประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนต่อไปในอนาคต

ผลการจัดสัมมนาวิชาการ

ผลการจัดสัมมนาวิชาการ แบ่งเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลจากการสัมมนาวิชาการ

ส่วนที่ ๑ ผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ

สำหรับผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการที่จัดขึ้น มีจำนวนทั้งหมด ๗๔ คน (เอกสารหมายเลข ๑๒) แบ่งเป็น

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวม ๕๔ คน

๑.๑ ภาครัฐ ๒๕ คน (เชิงนโยบาย ๑๒ คน เชิงปฏิบัติงาน ๑๓ คน)

๑.๒ ภาคเอกชน ๒๙ คน (รวมเกษตรกร ๔ คน)

๒. สื่อมวลชน ๒ คน

๓. คณะทำงาน/คณะผู้สังเกตการณ์ ๑๖ คน

๔. วิทยากร ๒ คน

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลจากการจัดสัมมนาวิชาการ

ข้อมูลจากการจัดสัมมนาวิชาการได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลจาก

๑. คำตอบรายบุคคลของผู้เข้าร่วมระดมความเห็นรวม ๔๑ ชุด

๒. ข้อมูลจากการระดมความเห็นกลุ่มย่อย ๒ กลุ่ม

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวได้ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนทั้งด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย มาตรการ วิชาการ และโจทย์วิจัยที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของประเทศ และการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบ่งเป็น ๖ มิติ ดังนี้

มิติการผลิต

ปัญหาด้านการวิจัยและพัฒนาพันธุ์

๑. นโยบายรัฐในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์มีน้อยมาก

๒. มีความเสี่ยงจากการใช้พันธุ์ในประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากข้อจำกัดของการนำเข้าเชื้อพันธุกรรมเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาต่อยอด ทำให้ขาดพันธุ์/เชื้อพันธุกรรมที่มีความหลากหลายทางพันธุกรรม (genetic diversity) และขาดการไหลเวียนของพันธุ์ ซึ่งพันธุ์ลูกผสมที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นมีฐานพันธุกรรมไม่หลากหลาย หากเมื่อใช้ไปสักระยะหนึ่ง โรคและแมลงศัตรูสามารถปรับตัวเข้าทำลายให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงได้ จึงเกิดความเสี่ยงจากการใช้พันธุ์ในประเทศที่ขาดการนำเข้าเชื้อพันธุกรรมใหม่มาใช้ในการวิจัยต่อยอด เพื่อให้ได้พันธุ์ใหม่ที่มีความหลากหลายทางพันธุกรรมมากขึ้น

๓. การนำเข้าเชื้อพันธุกรรมจากต่างประเทศค่อนข้างยากและไม่สะดวก เนื่องจากกฎ ระเบียบ ตามพระราชบัญญัติของทางราชการมีหลายขั้นตอน ช้าช้อน ยุ่งยาก และใช้เวลานานกว่าจะได้รับอนุญาตให้นำเข้าได้

นอกจากนี้ คณะกรรมการของทางราชการที่ทำหน้าที่กลั่นกรองการอนุญาตนำเข้าในเรื่องนี้มีเพียงชุดเดียวที่ทำหน้าที่พิจารณาการนำเข้าของพืชทุกประเภท ทำให้มีความล่าช้าและไม่ทันการณ์ สิ่งเหล่านี้จัดเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ใหม่ ๆ ของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

๔. ปัญหานโยบายของรัฐบาลด้านพืชดัดแปลงพันธุกรรม (GMO) ที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้มีผลต่อการกำหนดข้อห้ามในการนำเข้าพืช GMO เพื่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชในประเทศเชิงการค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถทั้งด้านการวิจัยและพัฒนา และการผลิตเชิงธุรกิจ ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านไม่มีข้อห้ามการนำเข้าพืช GMO

ทั้งนี้ ปัจจุบันภาครัฐอนุญาตให้นำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ GMO เฉพาะการนำมาใช้ในการวิจัยและพัฒนาในห้องปฏิบัติการและแปลงทดลอง และเพื่อเป็นอาหารสัตว์เท่านั้น โดยต้องมีการขออนุญาตจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้ต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านมีโอกาสพัฒนาพันธุ์ได้มากกว่าในอนาคต และบริษัทที่ลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาพันธุ์และการผลิตมีแนวโน้มย้ายฐานการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิตและการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ของประเทศอย่างแน่นอน

อนึ่ง พืช GMO ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะหลายด้าน เช่น การทนแล้ง ผลผลิตสูง คุณค่าทางอาหารสูง รวมถึงการใช้ปุ๋ยน้อยลง เป็นต้น

๕. การพัฒนาพันธุ์ลูกผสมในปัจจุบันขาดการพัฒนาจากพันธุ์พื้นฐานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ พันธุ์ลูกผสมที่เกษตรกรใช้บางส่วนได้มาจากการนำพันธุ์ลูกผสมที่มีอยู่แล้วมาสกัดสายพันธุ์แล้วนำไปใช้เลย ทั้ง ๆ ที่การสร้างพันธุ์ลูกผสมที่มีคุณภาพแต่ละพันธุ์ต้องดำเนินการโดยนำพันธุ์ต่าง ๆ ที่จะมาสร้างเป็นลูกผสมมาสร้างประชากรพื้นฐานไว้ก่อน จากนั้นจึงทำการคัดเลือกจากประชากรดังกล่าวที่ให้สายพันธุ์ที่มีคุณลักษณะที่ดีที่สุด เพื่อนำมาใช้ในการสร้างพันธุ์ใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลายาวนานน้อย ๑-๒ ปี ผลการขาดการพัฒนาพันธุ์พื้นฐานอย่างเป็นระบบดังกล่าวทำให้เกษตรกรปลูกพันธุ์ลูกผสมด้อยคุณภาพ ส่งผลให้ผลผลิตต่ำและผลผลิตด้อยคุณภาพ

๖. ขาดนักปรับปรุงพันธุ์ในทุกสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๗. การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ของภาครัฐในปัจจุบันไม่เท่าทันกับภาคเอกชน เนื่องจากเป้าหมายการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ของหน่วยงานภาครัฐยังไม่ชัดเจน เช่น ไม่มุ่งถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับเกษตรกรแต่มุ่งเพื่อการทำงานวิจัยมากกว่า ทำให้ไม่สามารถนำศักยภาพของสถานีวิจัยที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาพันธุ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

๘. การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ของหน่วยงานภาครัฐขาดการทำงานเชิงบูรณาการในลักษณะสหวิทยาการที่มีการทำงานจากหลากหลายสาขาวิชาการ เพื่อผลิตพันธุ์ลูกผสมที่มีคุณลักษณะเด่นทางพันธุกรรม ดังเช่นที่มีการดำเนินการวิจัยในสมัยของ ศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน และคณะ ในปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๑๗ แต่ปัจจุบันนักวิจัยของภาครัฐมุ่งเน้นการผลิตผลงานที่เป็นงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการต่างประเทศมากกว่าการมุ่งเน้นการผลิตพันธุ์/เมล็ดพันธุ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมไปสู่เกษตรกร ทำให้การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ของหน่วยงานภาครัฐ ไม่เท่าทันกับวิทยาการของภาคเอกชนโดยเฉพาะในส่วนของผู้ประกอบการต่างชาติ ทั้ง ๆ ที่การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยในระยะเริ่มต้นเกิดจากความสำเร็จในการดำเนินงานของภาครัฐเพียงอย่างเดียว

ปัญหาด้านการผลิต

๑. ประเทศไทยไม่มีนโยบายในระยะยาวในการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงาน ทำให้เกิดการแก่งแย่งพื้นที่ปลูก นอกจากนี้ ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่ำกว่าพืชแข่งขัน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีจัดการในการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการธาตุอาหารอย่างเหมาะสมที่จะทำให้ต้นข้าวโพดสามารถที่จะให้ผลผลิตได้ตามศักยภาพของพันธุ์กรรมที่มีอยู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังมีความแตกต่างกันมากในด้านผลผลิตที่ได้จากแปลงทดสอบพันธุ์กับผลผลิตที่ได้จากแปลงของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกพืชแข่งขันที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และยางพารา เป็นต้น

๒. พื้นที่ปลูกไม่เหมาะสมเนื่องจากขาดแหล่งน้ำโดยเฉพาะพื้นที่ชลประทานซึ่งมีศักยภาพในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการผลิตโดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนา

๓. ปัญหาร้ายธรรมชาติโดยเฉพาะปัญหาระยะแล้ง/ฝนทิ้งช่วงทำให้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตต่อพื้นที่และผลผลิตรวมของประเทศ รวมถึงคุณภาพผลผลิต

๔. การขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสมของเกษตรกรโดยเฉพาะการใช้ปุ๋ยที่ไม่ถูกต้องทั้งชนิดและปริมาณ รวมถึงปัญหาปุ๋ยปลอม ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ขณะที่ผลผลิตที่ได้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หรือเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า

๕. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงขึ้นโดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมีและค่าแรงงาน ขณะที่เกษตรกรขายได้ราคาต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพืชแข่งขันอื่น จึงลดพื้นที่ปลูกลง

๖. ปัญหาการระบาดของโรคใหม่ ๆ เช่น โรคใบไหม้แผลใหญ่ ซึ่งเดิมระบาดและทำความเสียหายเฉพาะฤดูหนาว แต่ปัจจุบันระบาดทุกฤดูและทั่วทุกภูมิภาค เนื่องจากความต้านทานของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรปลูกยาวนานเริ่มไม่ต้านทานต่อการระบาดของโรค

๗. เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ใช้มีอายุนาน (มากกว่า ๑๒๐ วัน) และให้ผลผลิตต่ำ ขณะที่ต้นทุนการผลิตสูง เช่น ในพื้นที่ภาคกลางในเขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร เกษตรกรมีต้นทุนไม่ต่ำกว่า ๒,๘๐๐-๓,๐๐๐ บาทต่อไร่ ผลผลิตประมาณ ๔๒๐-๒๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ปกติขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ในราคา ๕-๖ บาทต่อกิโลกรัม ผลตอบแทนทั้งหมดต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาทต่อไร่ (เฉลี่ยรายได้ต่ำกว่า ๑๐๐ บาทต่อวัน)

๘. ผลผลิตคุณภาพต่ำ เนื่องจากโดยภาพรวมแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศ (ประมาณ ๘๐%) ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงต้นฤดูฝนและเก็บเกี่ยวประมาณเดือนสิงหาคม-กันยายน ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวมีฝนตกชุกและมีความชื้นสูง และพบเชื้อราแอลฟาท็อกซินปะปนมากที่ส่งผลต่อคุณภาพของอาหารสัตว์ ทำให้ผลผลิตข้าวโพดของเกษตรกรถูกกดราคา เนื่องจากปริมาณผลผลิตล้นตลาดและคุณภาพต่ำ

นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิติการผลิต

๑. รัฐควรผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในด้านนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์และพืชพลังงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารของประเทศในอนาคต

๒. รัฐควรมีนโยบายการผลิตและการค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ชัดเจน เพื่อกำหนดปริมาณที่ต้องผลิตภายในประเทศและปริมาณการนำเข้าให้เหมาะสมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายอุปสงค์และอุปทาน ที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของประเทศและการรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๓. รัฐควรผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติในการสนับสนุนการวิจัยทางการเกษตรที่ตอบสนองกับการแข่งขันระดับโลกและระดับภูมิภาคที่รุนแรงขึ้น ภายใต้สถานะเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก โดยให้การสนับสนุนการวิจัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพิ่มขึ้นในทุกมิติ โดยเฉพาะการพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้มีลักษณะดีเด่นทั้งด้านให้ผลผลิตสูง การพัฒนาคุณภาพผลผลิต และการลดต้นทุนการผลิต ดังนี้

๓.๑ ประเด็นการวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุน ประกอบด้วย

- การพัฒนาพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง อายุสั้นขึ้น ต้านทานต่อโรค-แมลงศัตรู และปรับตัวได้ดีกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะภาวะแล้ง, ระบบการผลิตที่เหมาะสม, การเกษตรกรรม, การป้องกันกำจัดศัตรูโดยเฉพาะโรคใบไหม้แผลใหญ่, การใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสม, การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพที่เหมาะสมเพื่อการบำรุงดิน, การปรับปรุงบำรุงดิน
- การลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก
- การเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว
- การปลูกหลังนาในฤดูแล้งในเขตชลประทาน
- การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลูกผสมดัดแปลงพันธุกรรมในแปลงเกษตรกร
- การพัฒนาเครื่องจักรขนาดเล็กที่เหมาะสมกับพื้นที่ถือครองของเกษตรกร ซึ่งมีขนาดเล็กและเพื่อลดต้นทุนค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวที่สูงขึ้น
- การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มมูลค่า และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร เช่น การนำซึ่งข้าวโพด ลำต้น ใบ มาใช้ในการทำวัสดุเชื้อเพลิงและอาหารสัตว์

๓.๒ ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพอยู่แล้วในการวิจัยทำงานร่วมกันเชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาการผลิตพันธุ์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น ศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สถาบันวิจัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และกรมวิชาการเกษตร เป็นต้น

๓.๓ การจัดตั้งชุดวิจัยและพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เป็น “คณะกรรมการระดับชาติ” ซึ่งควรมี ๒ ระดับ คือ

๓.๓.๑ ระดับนโยบาย อาจต้องมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่มีศักยภาพอยู่แล้วทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นคณะกรรมการ

๓.๓.๒ ระดับปฏิบัติ อาจมอบให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน

๓.๔ ให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและอัตรากำลังในการผลิตนักปรับปรุงพันธุ์ในทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการปรับปรุงพันธุ์ด้วยวิธีปกติ (conventional breeding) เนื่องจากปัจจุบันเกิดวิกฤติขาดแคลนบุคลากรในสายงานนี้ในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๓.๕ ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ของ SME อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรรายย่อยในแต่ละภูมิภาค

๓.๖ ให้การสนับสนุนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมที่มีคุณภาพในเขตพื้นที่ชลประทาน เพื่อรองรับกับความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๔. รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการนำเข้าเชื้อพันธุ์กรรมเพื่อการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การมีช่องทางพิเศษเพื่อเอื้ออำนวยต่อการนำเข้าเชื้อพันธุ์กรรม รวมถึงจัดตั้งสถาบัน/คลังสมองเรื่องพันธุ์กรรมข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ เพื่อการรักษาความเป็นอันดับหนึ่งในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ของภูมิภาคนี้

๕. รัฐควรมีการตัดสินใจให้มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมดัดแปลงพันธุ์กรรมเพื่อใช้ในไรนาเกษตรกร เนื่องจากประเทศคู่แข่งในธุรกิจเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีข้อห้ามในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์จากพืชดัดแปลงพันธุ์กรรม ทำให้ต่างประเทศมีโอกาสพัฒนาพันธุ์ได้มากกว่าในอดีต และบริษัทต่างชาติที่ลงทุนในไทยมีแนวโน้มย้ายฐานการลงทุนในการผลิตและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ และการแข่งขันในระดับภูมิภาคอย่างแน่นอน

๖. รัฐควรลงทุนเพื่อพัฒนาและขยายระบบชลประทานเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตในทุกพื้นที่ให้ครอบคลุมกว้างขวางมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาในฤดูแล้งที่ตอบสนองกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เนื่องจากการส่งเสริมการผลิตและการเก็บเกี่ยวเพื่อหลีกเลี่ยงความชื้นและเชื้อราปนหลังการเก็บเกี่ยวในฤดูฝน ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่มีคุณภาพส่งเข้าสู่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประเทศได้อย่างเพียงพอ ทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการผลิต นอกจากนี้ ยังสามารถลดการนำเข้าจากต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

๗. รัฐควรมีนโยบายชัดเจนในการกำหนดเขตการผลิตที่เหมาะสมในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะ (zoning) โดยเน้นพื้นที่ผลิตหลักในเขตชลประทาน เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ทำให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรบุกรุกพื้นที่ต้นน้ำลำธารเพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าไม้และการชะล้างพังทลายของดิน ซึ่งพื้นที่ต้นน้ำลำธารควรมีมาตรการในการคุ้มครองเพื่อไม่ให้เกษตรกรบุกรุกไปปลูกพืชไร่ โดยอาจอยู่ในรูปค่าตอบแทนในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าไม้และ/หรือการใช้ประโยชน์ร่วมกันจากพื้นที่ป่าไม้ตามที่สามารถตกลงกันได้

๘. รัฐควรกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติเพื่อการขับเคลื่อนให้เกษตรกรในแหล่งผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของประเทศมีการจัดการในการเพาะปลูก ภายใต้ระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทั้งด้านปริมาณผลผลิตต่อไร่และคุณภาพของผลผลิต รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต ดังนี้

๘.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาในช่วงฤดูแล้งในเขตพื้นที่ชลประทาน ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิต นอกจากนี้ การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงเวลาดังกล่าวมีความชื้นในอากาศน้อย ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและหลีกเลี่ยงเชื้อราปนเปื้อนได้ดี ซึ่งหากสามารถเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวโพดหลังนาได้มากขึ้น จะก่อให้เกิดการกระจายปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกช่วงต้นฝนเกือบ ๘๐% ของผลผลิตทั้งหมดในประเทศได้ ซึ่งช่วงต้นฝนนี้ทำให้ผลผลิตล้นตลาดและเกษตรกรถูกกดราคา

๘.๒ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการวิเคราะห์ดินทางเคมีเพื่อประกอบการพิจารณาเลือกใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมทั้งชนิดและปริมาณ รวมถึงการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้ปุ๋ยเคมีให้ถูกต้องทั้งชนิดและอัตราการใช้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตตามศักยภาพของพันธุ์กรรมข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลูกผสม และเป็นการลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีไม่เหมาะสมกับความต้องการของพืช

๘.๓ ส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของความอุดมสมบูรณ์ของดิน และมีการปรับปรุงบำรุงดินภายหลังเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ด้วยพืชตระกูลถั่วหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง

๘.๔ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรรวบรวมองค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากแหล่งความรู้ที่ถูกต้องที่มีอยู่แล้ว เช่น จากสถานีวิจัย สถาบันการศึกษา บริษัทเอกชน เพื่อการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมให้กับเกษตรกร จนกระทั่งทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามศักยภาพของพันธุ์ลูกผสมที่มีพันธุกรรมดีเด่น ซึ่งให้ผลผลิตสูงเนื่องจากตอบสนองต่อปุ๋ย

๘.๕ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตร และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรผลักดันในเกษตรกรรายย่อยมีในเขตพื้นที่ผลิตหลักมีการรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุน และการจัดการการผลิตที่ใช้ทรัพยากรที่เกื้อกูลกัน เช่น มีการเลี้ยงวัวรวมกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชุมชนดังเช่นที่มีการดำเนินการในต่างประเทศ

๘.๖ การกำหนดมาตรการลงโทษอย่างรุนแรง กรณีการจำหน่ายปุ๋ยปลอมในท้องตลาด

๙. รัฐควรกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ในส่วน of ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยสนับสนุนสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ/ปลอดดอกเบี้ยให้กับเกษตรกรรายย่อยเพื่อจูงใจในการผลิต โดยดำเนินการให้ครอบคลุมทุกแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ได้ดำเนินการมาแล้วบางส่วน เช่น นโยบายสนับสนุนสินเชื่อเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยมีมาตรการให้สินเชื่อกับเกษตรกรที่มีการจัดการไร่นาที่เหมาะสม เช่น การใช้เมล็ดพันธุ์ดีในการเพาะปลูก การสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร การปรับปรุงบำรุงดิน และการพัฒนาแหล่งน้ำ นอกจากนี้ ยังได้มีมาตรการในการขยายเกณฑ์พิจารณาให้การสนับสนุนสินเชื่อและการขยาย/ลดหย่อนการประกันพืชผล เป็นต้น

มติการตลาด

ปัญหาการตลาด

๑. ประเทศไทยขาดนโยบายการพัฒนากระบวนการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องกัน ผลก็คือ เกิดตามความไม่สมดุลของอุปทานและอุปสงค์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศอย่างต่อเนื่องและไม่ได้รับการแก้ไขปัญหานั้นแต่จริง

๒. รัฐบาลมาตรการจูงใจด้านราคาเมื่อเปรียบเทียบกับพืชแข่งขันอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า

๓. มาตรการแทรกแซงราคาของรัฐที่ผ่านมาด้อยประสิทธิภาพและทำให้กลไกตลาดถูกบิดเบือน เช่น มาตรการรับจำนำตั้งแต่ปีเพาะปลูก ๒๕๓๗/๓๘-๒๕๕๑/๕๒ ถือว่าประสบความสำเร็จมากกว่า เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ดำเนินการล่าช้าและไม่ทั่วถึงทุกภูมิภาค ราคารับจำนำสูงกว่าราคาตลาดทำให้เกษตรกรรายย่อยเกิดค่านิยมผลิตเพื่อมุงขายให้แก่โครงการรับจำนำเพียงอย่างเดียว โดยไม่มุ่งพัฒนาการผลิตของตนเอง การใช้งบประมาณในการดำเนินงานมากเกินไปในการแทรกแซงราคา โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านการจัดเก็บ และการแปรสภาพ รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการทุจริตคอร์ปชั่นในทุกระดับ

นอกจากนี้ มาตรการอื่น ๆ ของรัฐ โดยเฉพาะการประกันความเสี่ยง เช่น การประกันภัยแล้งและการประกันภัยพืชผลทำได้ไม่ทั่วถึง และประโยชน์ไม่ตกถึงเกษตรกรรายย่อย

๔. นโยบายรัฐในการแทรกแซงราคาก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อผู้ใช้ในประเทศและเป็นการบิดเบือนกลไกตลาด ในทางตรงกันข้ามนโยบายรัฐด้านการตลาดในประเทศเพื่อนบ้านเอื้ออำนวยที่ก่อให้เกิด

ประโยชน์ทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ ดังนั้น ผู้ใช้ในประเทศจึงนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีคุณภาพดีกว่าและราคาต่ำกว่าเพื่อใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

๕. ตลาดเมล็ดพันธุ์ในประเทศไม่ขยายตัวและมีขนาดเล็กลง เนื่องจากพื้นที่ปลูกลดลงเรื่อย ๆ ทุกปี

นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิติการตลาด

๑. รัฐบาลกำหนดเป็นวาระแห่งชาติในการสร้างระบบการตลาดการค้าเมล็ดพืช (grain) ทั้งตลาดกลาง ตลาดล่วงหน้า รวมถึงการส่งเสริมให้มีการผลิตในระบบข้อตกลงล่วงหน้า (contract grower) จนกระทั่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเอเชียโดยอาจมีการซื้อขายจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่มีศักยภาพในการผลิต เช่น พม่า กัมพูชา และลาว เป็นต้น

ทั้งนี้การสร้างระบบตลาดดังกล่าว ควรมีการจัดเวทีระดมความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบห่วงโซการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่จะเป็นแนวทางในการสร้างระบบตลาดแต่ละประเภทที่เหมาะสมต่อไป

๒. รัฐควรมีนโยบายในการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกร และสถาบันการศึกษาในการศึกษา/วิจัยในระบบห่วงโซการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อพัฒนาการเพิ่มมูลค่าตลอดห่วงโซ่และสามารถแบ่งปันผลประโยชน์กลับมาสู่เกษตรกร ภายใต้การมีการวิจัยมารองรับและมีการระดมความเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาตรการที่เหมาะสมกับทุกฝ่าย

๓. รัฐควรมีเกณฑ์ราคาซื้อขายที่เหมาะสมภายใต้การสนับสนุนจากการวิจัย เพื่อให้เป็นแนวทางในระบบการค้าที่ยอมรับได้กับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในอนาคตอันใกล้นี้ ทั้งนี้ มิติการตลาดจะต้องคำนึงถึงแหล่งผลิตที่เหมาะสม เนื่องจากการตลาดมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการผลิต หากผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาดก็จะเกิดปัญหาทางการค้าได้

๔. รัฐไม่ควรมีนโยบายแทรกแซงราคา เช่น การประกันราคา และการรับจำนำ เป็นต้น เนื่องจากเป็นการบิดเบือนกลไกตลาด ทำให้ต้นทุนการซื้อสูงกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้ไม่สามารถขายสู่กับต่างประเทศได้ และเนื่องจากการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเข้าสู่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นการรับซื้อตามคุณภาพ ดังนั้น หากไม่มีการแทรกแซงราคาจากรัฐจะทำให้เกษตรกรตระหนักถึงการผลิตให้ได้คุณภาพ

๕. รัฐควรรักษาเสถียรภาพราคาโดยยังคงให้มีมาตรการส่งออก-นำเข้าอย่างเสรีเหมือนในปัจจุบัน เนื่องจากการมีมาตรการอนุญาตให้ส่งออกจะเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองในระบบตลาดและเพิ่มความต้องการในประเทศ ทำให้ราคาภายในประเทศไม่ตกต่ำจนเกินไป

๖. เกษตรกรผู้ผลิตและผู้ใช้ต้องร่วมมือกันเป็นเครือข่ายมากขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ ผู้ใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ควรติดต่อโดยตรงกับผู้ปลูกที่รวมเป็นกลุ่มเกษตรกร หรือผ่านสหกรณ์การเกษตร ภายใต้การร่วมกันกำหนดปริมาณความต้องการ คุณภาพ และราคาที่เหมาะสม และได้ประโยชน์ทั้งฝ่ายอุปสงค์และอุปทาน โดยเฉพาะการเพิ่มบทบาทสถาบันเกษตรกรในการกำหนดราคาที่เหมาะสม

อนึ่ง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จัดเป็นวัตถุดิบที่มีคุณค่าทางอาหารดีกว่าและมากกว่าวัตถุดิบอื่น ๆ ที่ใช้ และอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ไทยใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นวัตถุดิบมากกว่า ๕๐% ของอาหารสัตว์ทั่วประเทศ

๗. รัฐควรมีมาตรการอย่างเคร่งครัดในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะในแหล่งรับซื้อของภาคเอกชนและพ่อค้าในแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ ควรมี

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานเครื่องวัดความชื้นและสิ่งเจือปน เพื่อไม่ให้เกษตรกร ผู้ผลิตถูกเอาเปรียบ

๘. รัฐควรผลักดันให้มีการจัดตั้งสมาคมเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แห่งประเทศไทย เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองด้านราคาแก่เกษตรกรรายย่อย และเพื่อเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ผลักดันให้เกษตรกรผู้ผลิต พัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพ

มิติการคุ้มครองพันธุ์พืช

ปัญหาการคุ้มครองพันธุ์พืช

๑. พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีหลายมาตราที่เป็นอุปสรรค และไม่เอื้ออำนวยต่อการวิจัย และพัฒนาพันธุ์ และไม่สามารถบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์

๒. พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่เอื้ออำนวยต่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ และไม่สามารถบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์

๓. ความยุ่งยากและซับซ้อนของขั้นตอนและกระบวนการการนำเข้าและส่งออกเมล็ดพันธุ์และเชื้อพันธุกรรมเพื่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ใหม่ตาม พ.ร.บ.กักกันพืชใช้เวลานานมาก และมีจำนวนเจ้าหน้าที่ในการให้บริการที่ไม่เพียงพอทำให้ภาคเอกชนเป็นอุปสรรคต่อการขยายงาน/ธุรกิจในระบบห่วงโซ่การผลิต ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบัน

๔. กฎหมายที่ว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์พันธุ์ของไทยไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่มีอำนาจลงโทษอย่างเด็ดขาดในทางปฏิบัติ และขั้นตอนที่จะร้องเรียกค่าเสียหายใช้เวลานานมาก ทั้ง ๆ ที่พันธุ์ที่ภาคเอกชนได้ลงทุนวิจัยและพัฒนาซึ่งใช้เงินลงทุนสูงและใช้เวลาในการปรับปรุงพันธุ์อย่างน้อย ๑๐ ปี ถูกละเมิดโดยการขโมยพันธุ์ไปขยายพันธุ์ต่อเพื่อจำหน่าย ทำให้บริษัทเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการต่างชาติขาดความมั่นใจในการลงทุนหรือขยายงานด้านนี้ในอนาคต หรืออาจย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน จนอาจทำให้ประเทศไทยต้องกลายเป็นผู้นำเข้าเมล็ดพันธุ์ในอนาคต

นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิติการคุ้มครองพันธุ์พืช

๑. รัฐควรมีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และกฎเกณฑ์ในการนำเข้าเมล็ดพันธุ์และเชื้อพันธุกรรมที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ของทุกภาคส่วน

๒. พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ ต้องได้รับการปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความก้าวหน้าต่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ และการคุ้มครองสิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์ เนื่องจากในปัจจุบันมีการละเมิดสิทธิในพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมอย่างรุนแรง จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก ดังนั้น ควรมีการวิจัยและการระดมความเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหานี้ โดยข้อตกลงต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่ยอมรับได้ทุกฝ่าย

๓. นโยบายการนำเข้า-ส่งออกเมล็ดพันธุ์พืชสามารถใช้ระเบียบปฏิบัติได้โดยประกาศเป็นกฎกระทรวงได้โดยไม่ต้องแก้ไข พ.ร.บ. หากไม่สามารถแก้ไขได้ นักวิชาการจะไม่สามารถดำเนินงานได้ และทยอยเกิดสมองไหลออกไปทำงานในต่างประเทศ

๔. รัฐควรผลักดันให้มีมาตรการ/บทลงโทษอย่างรุนแรงในการละเมิดลิขสิทธิ์พันธุ์ที่เป็นรูปธรรมและให้เกิดการเข็ดหลาบที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างรวดเร็วและทันการณ์

๕. การออกใบรับรองหรือใบอนุญาตเกี่ยวกับพันธุ์พืช/เชื้อพันธุกรรมควรดำเนินการโดยภาคเอกชนที่มีศักยภาพและมีมาตรฐานในการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดไว้ เพื่อขจัดอุปสรรคและข้อจำกัดด้านอัตราค่าลงและความล่าช้าของทางราชการ (คล้าย ๆ กับการตรวจสภาพรถยนต์ของกรมการขนส่งทางบกในปัจจุบัน)

๖. หน่วยคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตรควรเพิ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกด้าน (ฝ่ายตรวจสอบ, ฝ่ายอนุญาต, ฝ่ายจดทะเบียน) เพื่อการบริการที่รวดเร็วและทันการณ์ โดยสามารถคิดค่าใช้จ่ายกับผู้รับบริการซึ่งยินดีจ่ายให้

มิตีสิ่งแวดลอม

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

๑. เกษตรกรบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการขยายพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร (พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑) ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ การชะล้างพังทลายของดิน และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

๒. เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการเกษตรกรรมที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนสูงขึ้นและพิษตกค้างจากการใช้สารเคมี เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น

๓. ปัจจุบันพื้นที่ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่ง

นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิตีสิ่งแวดลอม

๑. รัฐควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติเชิงนโยบายในการใช้พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ป่าสงวนของประเทศให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ดังนี้

๒.๑ กำหนดข้อห้ามไม่ให้มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร (พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑) ที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติอย่างเด็ดขาด

๒.๒ หากหลีกเลี่ยงการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ของเกษตรกรได้ยาก หรือเกษตรกรได้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้อยู่แล้ว รัฐควรอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๒ และชั้น ๓ ภายใต้การมีส่งเสริมมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำให้กับเกษตรกรรายย่อยอย่างต่อเนื่องควบคู่กันไป และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิต รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการลดการบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๔

๒.๓ การซื้อผลผลิตในเขตพื้นที่ป่าไม้/ที่เชิงเขา หากเป็นไปได้ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการกำกับดูแลการใช้พื้นที่ดินของเกษตรกรสอดคล้องกับมาตรการการใช้ที่ดินในเชิงอนุรักษ์ที่กำหนดไว้แล้วหรือไม่ หรือมีเอกสารสิทธิในที่ดินที่ถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

หากเกษตรกรใช้พื้นที่ไม่ถูกต้องไม่ควรอนุญาตให้ใช้พื้นที่ดังกล่าว โดยอาจมีการจ่ายค่าชดเชยคืนให้กับเกษตรกรจากส่วนต่างที่เสียประโยชน์ (payment for ecological sources: PES) ซึ่งมูลค่าส่วนต่าง PES นี้ใช้เป็นค่าปรับกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ดังที่กรมอุทยานแห่งชาติได้ดำเนินการมาแล้ว

๒. รัฐควรให้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๒.๑ การพัฒนาพันธุ์ที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ทนต่อภัยแล้ง และการระบาดของโรคแมลงใหม่ ๆ เพื่อลดการใช้สารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๒ การใช้ประโยชน์จากผลผลิตส่วนที่เหลือ (by product) เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของเกษตรกร เช่น การอัดแข็งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาทำเป็นถ่านชีวภาพ เป็นต้น

๒.๓ การสร้างระบบฐานข้อมูลด้านอุตุนิยมวิทยาเกษตร เพื่อสนับสนุนการปลูกและการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมในแหล่งผลิตที่สำคัญแต่ละภูมิภาค

๓. รัฐควรทบทวนนโยบายการใช้ปุ๋ยให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันนโยบายการใช้ปุ๋ยของประเทศไทยยังมีความคลาดเคลื่อนทางวิชาการ โดยเฉพาะความเข้าใจผิดในเรื่องผลเสียของการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

มิติการเข้าสู่การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัญหาการเข้าสู่การค้าเสรี

๑. มาตรการแทรกแซงราคาของรัฐโดยเฉพาะการรับจํานําราคาที่สูงกว่าราคาท้องตลาดในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความเสียหายต่อกลไกตลาดในประเทศ เนื่องจากไม่ใช่ราคาที่แท้จริง และส่งผลกระทบต่อการซื้อขายในประเทศและประเทศคู่ค้า รวมถึงการเสียเปรียบคู่แข่ง

นอกจากนี้ การเปิดการค้าเสรีในอนาคตที่จะถึงนี้ หากประเทศไทยยังคงใช้นโยบายการรับจํานําราคาสูงที่ไม่เป็นไปตามกลไกด้านการตลาด จะส่งผลให้มีการนำเข้าโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายจากชายแดนมากขึ้น และยากต่อการควบคุม

๒. นโยบายประชานิยมที่มีการประกาศขึ้นค่าแรงงานให้สูงขึ้นจาก ๒๐๐ บาท เป็น ๓๐๐ บาทต่อวัน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตในประเทศสูงขึ้น และขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง

๓. รัฐบาลไทยยังไม่มีนโยบายเปิดกว้างในการวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนาพันธุ์จากพืช GMO เชิงธุรกิจ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านไม่มีข้อห้ามในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช GMO เพื่อการค้า

นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิติการเข้าสู่การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑. รัฐต้องมีนโยบายที่เร่งด่วนและชัดเจนของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ ในเรื่องของการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศสมาชิก AEC เนื่องจาก แนวโน้มการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศจะลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ในขณะที่การผลิตของประเทศเพื่อนบ้านน่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อนึ่ง หากมีความจำเป็นในการนำเข้าจากต่างประเทศ รัฐควรเอื้ออำนวยในเรื่องความสะดวกและมีความชัดเจน เพื่อลดปัญหาการลักลอบนำเข้า

๒. ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเขตร้อนมากกว่าประเทศอาเซียนอื่น ทำให้พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากไทยสามารถนำไปใช้เพาะปลูกได้ในหลายประเทศ เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ พม่า เขมร และ ลาว ดังนั้น ไทยจึงส่งออกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก แต่ขณะนี้ไทยกำลังประสบปัญหาพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์มีไม่เพียงพอ แรงงานหายากและค่าจ้างแพง จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาใช้ประโยชน์จากความตกลงที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน รวมถึงการขยายการลงทุนในธุรกิจเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดไปในประเทศอาเซียนอื่นที่มีต้นทุนค่าแรงงานที่ถูกกว่า ดังนั้น รัฐควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติในการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน และรักษาความเป็นฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ในภูมิภาคนี้ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ในประเด็น ดังนี้

๒.๑ การพัฒนาพันธุ์ที่มีคุณภาพทั้งด้านการเพิ่มปริมาณผลผลิตและคุณภาพผลผลิต รวมทั้งคุณค่าทางอาหารสัตว์ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง และทำให้ต้นทุนลดลงเพื่อสู้คู่แข่งได้

๒.๒ การศึกษาโอกาสและความเสี่ยงในการค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิก AEC (ผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า) และให้ได้มาซึ่งข้อมูลด้านการค้าของประเทศสมาชิก AEC

๒.๓ การลดข้อกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี (non tariff barriers: NTB) เช่น ปริมาณการปนเปื้อนเชื้อรา

๒.๔ การศึกษาถึงมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเข้า-ส่งออก ในกรณีที่จะมีมาตรการปลอดภาษีนำเข้าระหว่างประเทศสมาชิกในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

๓. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของบริษัทผู้ประกอบการไทย โดยอาจใช้ทรัพยากรบุคคลและเครื่องมือจากหน่วยงานของภาครัฐที่มีอยู่แล้ว เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อช่วยสนับสนุนให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับบริษัทผู้ประกอบการต่างชาติที่มีอยู่ จนกระทั่งสามารถผลักดันให้บริษัทผู้ประกอบการไทยเป็นผู้นำของอาเซียนได้

๔. เร่งสร้างและผลิตนักวิจัยด้านการปรับปรุงพันธุ์อย่างเร่งด่วนเพื่อรองรับกับสภาพปัญหาและความต้องการของประเทศ และรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๕. สร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับเกษตรกรในเรื่องของผลจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อเป็นการจูงใจให้เกษตรกรมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการผลิตเพื่อเข้าสู่เวทีการแข่งขัน และการรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้

มิติการเป็นศูนย์อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประชาคมอาเซียน

ปัญหาการเป็นศูนย์อุตสาหกรรมอาหารสัตว์

๑. คุณภาพผลผลิตข้าวโพดเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประเทศไม่คงที่ ทำให้มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และผลผลิตส่วนใหญ่ที่ปลูกในช่วงต้นฤดูฝนและเก็บเกี่ยวประมาณเดือนสิงหาคม-กันยายนมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากมีความชื้นสูงและก่อให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อราโดยเฉพาะแอสเพอร์จิลลา ส่งผลให้มีผลกระทบโดยตรงต่อการขยายธุรกิจการเลี้ยงสัตว์เพื่อการส่งออกของประเทศ

๒. การสูญเสียพื้นที่ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ เนื่องจากผู้ประกอบการภาคเอกชนในธุรกิจการผลิตเมล็ดพันธุ์ มุ่งเน้นการผลิตเมล็ดพันธุ์ (seed) เพื่อจำหน่ายมากกว่าการผลิตเมล็ดข้าวโพดที่ใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ (grain)

นโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมิติการเป็นศูนย์อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑. รัฐควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติในนโยบายส่งเสริมการวิจัยด้านเทคโนโลยีอาหารสัตว์อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

๑.๑ การพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ในลักษณะที่ผู้ใช้วัตถุดิบสามารถจัดหาซื้อได้อย่างต่อเนื่อง และเพียงพอกับความต้องการ ราคามีเสถียรภาพ และคุณภาพดีเพื่อรองรับกับความต้องการภายในประเทศและรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑.๒ การวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (value added) ด้านคุณค่าทางโภชนาการปศุสัตว์

๒. รัฐควรมีนโยบายที่เป็นวาระแห่งชาติในการสนับสนุนการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรด้านการปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และการพัฒนาคุณค่าด้านอาหารสัตว์อย่างต่อเนื่อง เพื่อการยกระดับการวิจัยและพัฒนาภายใต้ความเป็นพลวัตของอุปสงค์และอุปทาน และสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้การแข่งขันระดับภูมิภาคและโลกที่ทวีความรุนแรงขึ้น

ภาคผนวก ก

เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๒๐๒๐๘/ ๐๓๓๒

ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร
คณะเกษตร กำแพงแสน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์การประชุมทางวิชาการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสกว.

เรียน คุณสาโรช บุญแสง
นายกสมาคมสื่อมวลชนเกษตรแห่งประเทศไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการประชุมทางวิชาการ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้ความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้กำหนดให้มีการจัดประชุมทางวิชาการ เรื่อง “สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์” โดยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมประมาณ ๕๐ คน เพื่อเข้าร่วมระดมความเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย มาตรการ และวิธีการในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ตอบสนองกับความต้องการของประเทศและเป็นการเตรียมการในการรองรับกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้

ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมเวทีประชุมวิชาการจัดเป็นตัวแทนระดับประเทศจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

๑. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๒. นักวิจัยและนักปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น สำนักเศรษฐกิจการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

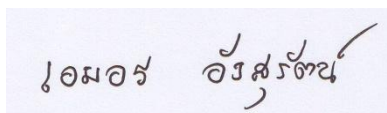
๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวิจัย และกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สถาบันคลังสมองแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น

๖. หน่วยงานภาคเอกชน เช่น อุตสาหกรรมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด อุตสาหกรรมผู้ผลิตอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์

สำหรับการประชุมวิชาการดังกล่าว จะจัดขึ้นในวันศุกร์ที่ ๒๗ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๓.๐๐ น. ณ โรงแรมรามารการ์เด็น ถนนวิภาวดี-รังสิต (ห่างจากซอยวิภาวดีฯ ๕๖ ประมาณ ๑๐๐ เมตร) กรุงเทพฯ โดยทางฝ่ายเกษตรสกว. ได้มอบหมายให้รศ.ดร.एमอ อังสุรัตน์ คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหัวหน้าคณะในการจัดประชุม โทรศัพท์ ๐๘๑-๗๐๕-๐๕๖๒ E-mail: amon42000@yahoo.com

ในการนี้ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการประชาสัมพันธ์การจัดงานดังกล่าวผ่านทางสื่อมวลชน ทุกประเภท และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.एमอ อังสุรัตน์)

หัวหน้าคณะในการจัดประชุม

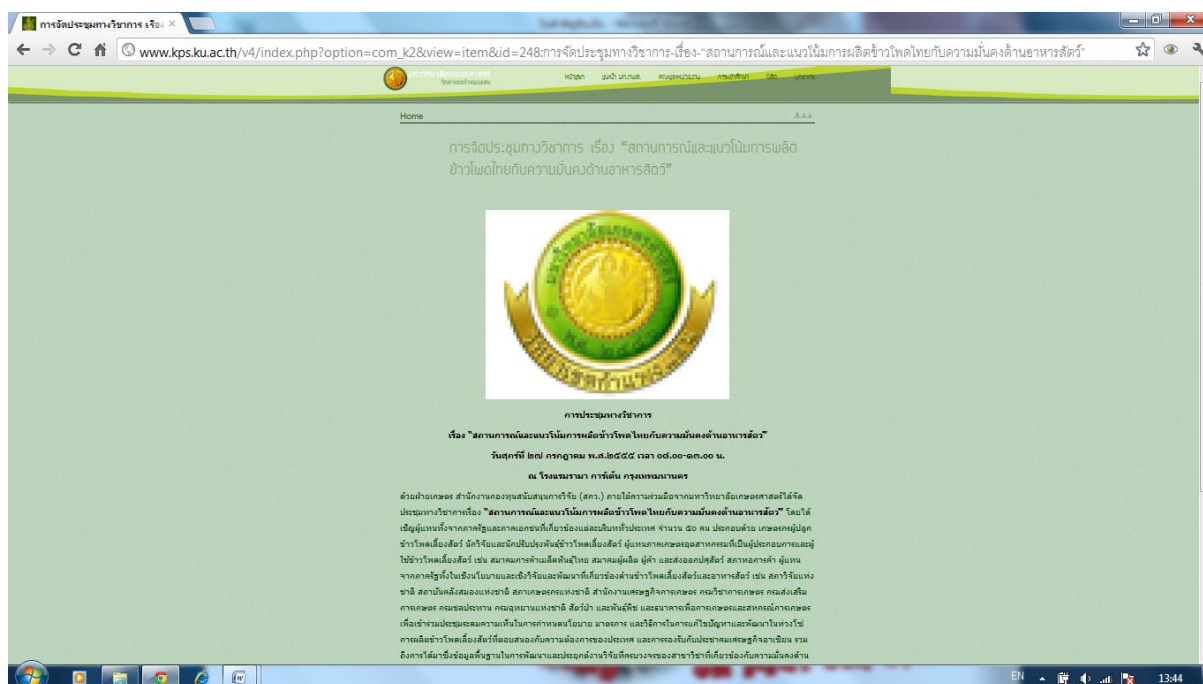
การประชุมสัมพันธการประชุมทางวิชาการ
เรื่อง “สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์”
วันศุกร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ เวลา ๐๘.๐๐-๑๓.๐๐ น.

ณ โรงแรมราม่า การ์เด็น กรุงเทพมหานคร
ในเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

<http://www.ku.ac.th>

<http://www.kps.ku.ac.th>

กำหนดการประชุมทางวิชาการ

“สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์”

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๓.๐๐ น. ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพฯ

- ๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น. ลงทะเบียน
- ๐๙.๐๐ – ๐๙.๑๕ น. กล่าวต้อนรับและกล่าววัตถุประสงค์ของการจัดประชุม
โดย รศ.ดร.จันทร์จรัส เรียวเดชะ ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประธานการจัดประชุมทางวิชาการ
- ๐๙.๑๕ – ๐๙.๔๕ น. - นำเสนอสถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ของประเทศ
โดย รศ.ดร.เอมอร อังสุรัตน์ คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
(งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย:
สกว.)
- กลไกการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเพื่อรองรับ
การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘
โดย ดร.กัมปนาท เพ็ญสุภา ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจาก
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ: วช.)
- ๐๙.๔๕ – ๑๐.๐๐ น. นำเสนอประเด็นการระดมความเห็นสำหรับการอภิปราย
โดย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมองของชาติ และคณะ
- ๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๐.๑๕ – ๑๑.๓๐ น. การแบ่งกลุ่มระดมความเห็น: ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ
กลุ่มที่ ๑: ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณธาดล ประธานกลุ่ม
ดร.กัมปนาท วิจิตรศรีกมล เลขานุการกลุ่ม
กลุ่มที่ ๒: ดร.ทวีศักดิ์ ภูหล้า ประธานกลุ่ม
รศ.ดร.เอมอร อังสุรัตน์ เลขานุการกลุ่ม
- ๑๑.๓๐ – ๑๒.๑๐ น. นำเสนอผลการระดมความเห็นในการพัฒนาโดยตัวแทนผู้เข้าร่วมเวที: กลุ่มละ
๒๐ นาที
- ๑๒.๑๐ – ๑๒.๓๐ น. สรุปผลการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบาย มาตรการ และวิธีการใน
การพัฒนา โดย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมอง
ของชาติ และคณะ
- ๑๒.๓๐ น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกันที่ห้องอาหารชาว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. องค์ความรู้สำหรับนำมาใช้ในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และวิธีการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ตอบสนองกับความต้องการของประเทศและการรองรับกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๒. ได้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและประยุกต์งานวิจัยที่ครบวงจรของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหาร ในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓. สามารถนำผลการระดมความเห็นเผยแพร่สู่เวทีสาธารณะและเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ แก่ผู้สนใจในด้านการพัฒนาที่ตอบสนองกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศต่อไปในอนาคต

This image shows a full page of handwriting practice paper. It features 18 horizontal rows, each defined by two parallel dashed lines. The lines are evenly spaced and extend across the entire width of the page, providing a guide for letter height and placement. There is no text or other markings on the page.

๒. จากประเด็นปัญหาในข้อ ๑ โปรดรณณาระบุนโยบาย/ยุทธศาสตร์/มาตรการ/วิธีการในการแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ในทุกมิติหรือบางมิติตามที่เห็นสมควร

๒.๑ มิติการผลิต (รวมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ การพัฒนาการผลิต ระบบชลประทาน สินเชื่อทางเกษตร)

This image shows a full page of a document template designed for handwritten notes or essays. It features approximately 28 evenly spaced, thin grey horizontal lines across the entire width of the page. The margins are consistent on all sides, providing ample space for writing. There are no pre-printed questions, headings, or other markings on the page.

๒.๒ มิติการตลาด

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

๒.๓ มิติการคุ้มครองพันธุ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๔ มิติสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๕ มิติการเข้าสู่การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

★★★★★★★★★★★★★★★★

หมายเหตุ: โปรดกรุณาส่งคืนให้กับคณะทำงานก่อนนำเสนอผลการศึกษากลุ่มย่อย
ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กิจกรรมในการจัดเวทีระดมความเห็นกลุ่มย่อย
 “สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์”
 วันศุกร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๓๐ น.
 ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพมหานคร

๑. แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมเป็น ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๒๐ - ๒๕ คนเท่า ๆ กัน โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงเกษตรกรผู้ผลิต โรงงานอาหารสัตว์ และผู้รับซื้อจากแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ

กลุ่มที่ ๑	ดร.เกรียงศักดิ์	สุวรรณธราดล	ประธานกลุ่ม
	ดร.กัมปนาท	วิจิตรศรีกมล	เลขานุการกลุ่ม
กลุ่มที่ ๒	ดร.ทวิศักดิ์	ภูหล้า	ประธานกลุ่ม
	รศ.ดร.เอมอร	อังสุรัตน์	เลขานุการกลุ่ม

๒. ประธานแต่ละกลุ่มกำหนดหลักการ กระบวนการ กติกา และบทบาทของผู้แทนแต่ละบริษัท ในการอภิปรายในเงื่อนไข

การระดมความคิดอย่างสร้างสรรค์

การนำเสนอข้อมูลในลักษณะที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์

ทุกความคิดของแต่ละบุคคลเป็นความคิดที่มีคุณค่า (ไม่มีใครถูก ไม่มีใครผิด)

ทุกคนจะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเองและพยายามเข้าใจผู้อื่น

๓. ประธานแต่ละกลุ่มให้สมาชิกแนะนำตนเอง และให้เวลาสมาชิกแต่ละคน ๆ ละไม่เกิน ๕ นาที ในฐานะผู้แทนทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานของห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในแต่ละบริษัท ประกอบด้วย ภาคการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ การผลิต การตลาด การชลประทาน สินเชื่อด้านการเกษตร ผู้ประกอบการและผู้ใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อสะท้อนถึง

ประเด็นปัญหาและแนวทางที่นำไปสู่การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และวิธีการในการ แก้ไขปัญหาและพัฒนาในห่วงโซ่การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ตอบสนองกับความต้องการของประเทศ อย่างยั่งยืนและสู่การรองรับกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไปในอนาคต

๔. คณะทำงานสรุปประเด็นที่ได้จากการระดมความเห็น แบ่งเป็น ทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงาน ในแต่ละประเด็นย่อย ดังนี้

๔.๑ มิติการผลิต (รวมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ การพัฒนาการผลิต ระบบชลประทาน สินเชื่อ ทางเกษตร)

๔.๒ มิติการตลาด

๔.๓ มิติการคุ้มครองพันธุ์

๔.๔ มิติสิ่งแวดล้อม

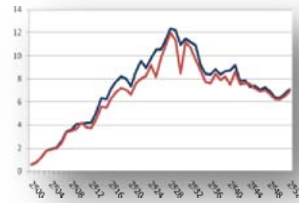
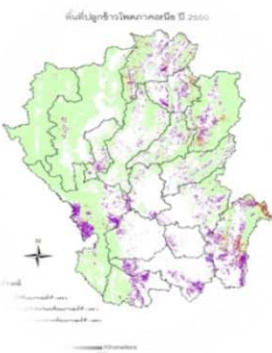
๔.๕ มิติการเข้าสู่การค้าเสรีในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๔.๖ มิติอื่น ๆ

๕. ประธานแต่ละกลุ่มให้ผู้แทนนำเสนอผลการระดมความเห็นกลุ่ม ๆ ละ ๒๐ นาที

★★★★★★★★★★★★★★★★

บทสรุป
รายงานการวิจัย
ศักยภาพของเศรษฐกิจการผลิตข้าวโพดไทย
ภายใต้ความเป็นพลวัตของอนาคตอาหารสัตว์และพลังงาน

คณะผู้วิจัย

ที่ปรึกษา

ศ.ดร.เจริญศักดิ์ โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์

ภาควิชาพืชไร่

คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หัวหน้าโครงการ

รศ.ดร.เอมอร อังสุรัตน์

ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร

คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะทำงาน

๑. รศ.ดร. ชูศักดิ์ จอมพุก

ภาควิชาพืชไร่

คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. ดร. กัมปนาท วิจิตรศรีกมล

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. ผศ.ดร. สมณมิตร พุกงาม

ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุดโครงการ ความมั่นคงทางด้านอาหาร
สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

ส่วนนำ

ในช่วงระยะเวลา ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๕๒) ประเทศไทยมีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศถึง ๙๓.๑% ของผลผลิตทั้งหมดภายในประเทศ เพื่อตอบสนองกับความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ของประเทศ คิดเป็นปริมาณความต้องการ ประมาณ ๔.๒๐ ล้านตัน โดยมีอัตราความต้องการภายในประเทศเพิ่มเฉลี่ยถึง ๑๖๓.๙% ต่อปี ขณะที่ปริมาณผลผลิตทั้งประเทศมีจำนวนสูงสุดเพียง ๔.๖๑ ล้านตัน นอกจากนี้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา ซึ่งเป็นปีที่ไทยเริ่มประสบภาวะฝนแล้งทั้งช่วงยาวนานที่ส่งผลให้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง และผลผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศโดยเฉพาะสำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ จึงต้องเริ่มมีการนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านในปดังกล่าวจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

จากผลกระทบของราคาน้ำมันตลาดโลกสูงเพิ่มขึ้น ทำให้หลายประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้ใช้และผู้ส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ที่สุดของโลก เริ่มนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไปผลิตเอทานอล ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนั้น พบว่า พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูกพืชอาหารบางส่วนเป็นพื้นที่ปลูกพืชพลังงานเช่นกัน และจากการขยายตัวของการผลิตพืชแข่งขันอื่นๆ เช่น ยางพารา และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชที่เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า ขณะที่โอกาสในการขยายพื้นที่ปลูกในแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศเกษตรกรมีข้อจำกัดโดยเฉพาะทั้งพื้นที่ผลิตหลักที่เป็นพื้นที่ชลประทานและพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ประกอบกับ จากพันธกรณีตามข้อตกลงขององค์การค้าโลก และการเข้าสู่การค้าเสรีของประเทศ ทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ในระดับสากลหลายฉบับ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่มีข้อบัญญัติในหลายมาตราที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของสหภาพระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ และหากมีการประกาศใช้เต็มรูปแบบ จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดการค้าเสรี การพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ และความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยอย่างครบวงจร นับตั้งแต่ ๑) เกษตรกรผู้ผลิตและผู้รับซื้อผลผลิตในแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ รวม ๓ ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งที่เป็นพื้นที่ผลิตหลักและพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ๒) ภาครัฐและภาคเอกชนที่เป็นผู้วิจัยและพัฒนาพันธุ์/เมล็ดพันธุ์ ผู้ผลิต และผู้จำหน่าย ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาหารสัตว์และพืชทางเลือกอื่นที่ใช้แทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ ๔) เจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบ และมาตรการของรัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม การวิเคราะห์เชิงพรรณนาใช้การร้อยละ และค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ อัตราส่วนมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อต้นทุน และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาได้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุนธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของประเทศที่ควรมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน แบ่งเป็น ๓ มิติ ประกอบด้วย มิติการคุ้มครองพันธุ์พืช มิติการผลิต และมิติการตลาด ดังนี้

๑. มิติการคุ้มครองพันธุ์พืช

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งหากมีการประกาศใช้เต็มรูปแบบจะส่งผลกระทบต่อกรวิจัยและพัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไทยโดยตรงในอนาคตหลายประการ เช่น ความเป็นเจ้าของสิทธิ์ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่ชัดเจน ดังนั้น นโยบายและมาตรการของรัฐที่ควรมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อสนับสนุนและแก้ไขข้ออุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

๑) ควรมีการทบทวนเนื้อหาสาระทั้งหมดของพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางมีส่วนร่วมในการปรับปรุงข้อกำหนดใน พ.ร.บ.นี้ โดยเฉพาะมาตราที่สำคัญ ประกอบด้วย มาตรา ๕๒ หมวด ๕ มาตรา ๑๙ (๕) และมาตรา ๓ ดังนี้

(๑) ในส่วนของนิยามของพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป เพื่อความชัดเจนและปฏิบัติได้จริงในการคุ้มครองประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรยกเว้นพันธุ์พืชที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาพันธุ์ที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของหน่วยงาน/ปัจเจกบุคคล

(๒) ควรแยกการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่าจากการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น เนื่องจากการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น อาจจัดได้ว่าเป็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ขณะที่การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า เป็นมาตรการควบคุมการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน

(๓) การแบ่งปันผลประโยชน์ตามมาตรา ๕๒ หมวด ๕ ควรกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการแบ่งปันผลประโยชน์ เช่น ๕-๑๐ ปีหลังจากขึ้นทะเบียนเป็นพันธุ์ใหม่ และแบ่งปันผลประโยชน์ให้รัฐจำนวน ๑๐ ปีหลังจากนำไปใช้ประโยชน์ในทางการค้า เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อตกลงในการแบ่งปันผลประโยชน์ดังกล่าวควรได้จากการระดมความเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๒) หน่วยงานหลักของกรมวิชาการเกษตร ประกอบด้วย กองคุ้มครองพันธุ์พืช และสำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร ควรปรับปรุงขั้นตอนการขออนุญาตในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา และผลิตเมล็ดพันธุ์/พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการเข้าถึงพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปหรือพันธุ์พืชป่า ทั้งด้านการขออนุญาตทำการวิจัย จนกระทั่งถึงการขอยกทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ตามกฎหมายกระทรวง ในลักษณะที่เป็น one stop services และการขอขึ้นทะเบียนพันธุ์ใหม่ ไม่ควรเกิน ๓ เดือนต่อพันธุ์ เพื่อป้องกันการขโมยพันธุ์ก่อนได้ลิขสิทธิ์ เป็นต้น

๒. มิติการผลิต

ประเด็นการผลิตที่รัฐควรดำเนินการทั้งในเชิงนโยบายและมาตรการ เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

๑) ควรมีการจัดตั้งชุดวิจัยและพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เป็น “คณะกรรมการระดับชาติ” โดยมีการจากทุกภาคส่วนที่มีศักยภาพอยู่แล้ว ภายใต้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น ส่วนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง คือ บริษัทผู้ประกอบการไทย เช่น บริษัท วิจัยพัฒนาพันธุ์พืชไทย จำกัด และบริษัท ยูนิซีส์ จำกัด เป็นต้น ภายใต้การจัดเป็นนโยบายและมาตรการเร่งด่วนในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเมล็ดพันธุ์ใหม่/พันธุ์ใหม่ให้เพียงพอกับความต้องการของประเทศ และสามารถตอบสนองกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ จนกระทั่งพัฒนาเป็นศูนย์กลาง (hub) ของเมล็ดพันธุ์ในภูมิภาคนี้ รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดการค้าเสรีของภูมิภาคนี้ในอนาคต

๒) รัฐโดยเฉพาะหน่วยงานให้ทุนวิจัย เช่น สกว. สวก. สวทช. และ วช. เป็นต้น ควรจัดเป็นนโยบายเร่งด่วนในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์/เมล็ดพันธุ์ใหม่ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ/ภาคประชาชน ทั้งในลักษณะขององค์กรหรือปัจเจกบุคคลของไทยที่มีศักยภาพในการทำการวิจัยและพัฒนาและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างน้อย ปีละ ๑-๒ ล้านบาท ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕ ปี เพื่อรองรับความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ในประเทศที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อนึ่ง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปรับปรุงพันธุ์ใหม่ ยังเป็นแนวทางการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อย ผู้ผลิต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างครบวงจร

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัญหาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ คือ ต้นทุนการผลิตที่เป็นค่าแรงงานค่อนข้างสูงถึงมากกว่า ๕๐% ของต้นทุนทั้งหมด การขาดแคลนแรงงาน ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่เปลี่ยนไปปลูกพืชแข่งขันอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า ซึ่งการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตเป็นสิ่งที่จำเป็นในการจูงใจการผลิตให้กับเกษตรกร เนื่องจากพื้นที่ปลูกโดยภาพรวมลดลงอย่างต่อเนื่องด้วย ดังนั้น ประเด็นการวิจัยและพัฒนาที่หน่วยงานรัฐที่เป็นแหล่งเงินทุนวิจัย ที่ควรกำหนดเป็นประเด็นการวิจัยเร่งด่วนเพื่อพัฒนาการผลิตที่ได้จากการศึกษาภาคสนามครั้งนี้ ประกอบด้วย

(๑) การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ภายใต้การสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพในการวิจัยและพัฒนาอยู่แล้ว เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกรมวิชาการเกษตร เป็นต้น ดำเนินการวิจัยและพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

(๒) การวิจัยและพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวเพื่อลดต้นทุนและแก้ไขปัญหาด้านขาดแคลนแรงงาน

(๓) การวิจัยและพัฒนาให้ได้พันธุ์/เมล็ดพันธุ์ใหม่ที่มีอายุปลูกถึงเก็บเกี่ยวสั้นขึ้น น้อยกว่า ๙๐-๑๐๐ วัน เพื่อสามารถระยะเวลาปลูกถึงเก็บเกี่ยว จนสามารถปลูกได้ถึง ๓ ฤดู โดยเฉพาะในพื้นที่เขตชลประทานที่มีน้ำเพียงพอ ซึ่งหากเกษตรกรสามารถปลูกและเก็บเกี่ยวช่วงหมดฤดูผลตั้งแต่ประมาณเดือนตุลาคมเป็นต้นไป จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีกว่า เนื่องจากมีความชื้นต่ำ โอกาสปลอดจากการปนเปื้อนของเชื้อรา aflatoxin มากกว่า

๓) รัฐควรมีนโยบายเร่งด่วนเพื่อสนับสนุนที่เอื้ออำนวยต่อภาคเอกชนในการลงทุนผลิต ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศใกล้เคียงที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตในประเทศ เพื่อให้ส่งผลผลิตที่มีคุณภาพกลับเข้ามาเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ภายในประเทศที่กำลังใกล้ขาดแคลนในอนาคตอย่างแน่นอน และถึงแม้ว่าจะมีบริษัทผู้ประกอบการไทยบางส่วนได้ลงทุนผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพื่อนบ้านบ้างแล้ว ในส่วนของรัฐยังจำเป็นต้องมีมาตรการที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการผลิตและนำเข้าสู่ประเทศ

๔) รัฐควรให้การสนับสนุนการพัฒนาระบบชลประทานในแหล่งที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่ผลิตหลัก โดยเฉพาะพื้นที่เขตชลประทาน ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนา ซึ่งสามารถเก็บเกี่ยวในช่วงปลายเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ที่มีความชื้นในอากาศไม่สูงนัก ทำให้โรงงานอาหารสัตว์ในประเทศมีผลผลิตที่มีคุณภาพและเพียงพอกับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศ

๕) รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการอย่างเร่งด่วนในการกำหนดกรอบอัตรากำลังสำหรับการบรรจุบุคลากรโดยเฉพาะในสายงานปรับปรุงพันธุ์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กัญญาวิทยา โรคพืช และวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว เป็นต้น ภายใต้การประสานกับสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตด้านนี้ เนื่องจากบุคลากรสายงานนี้ ทั้งในส่วนราชการและภาคเอกชนของประเทศกำลังขาดแคลนอย่างมาก รวมถึงอาจมีมาตรการจูงใจในการศึกษาต่อระดับสูง เช่น ให้ทุนการศึกษาต่อต่างประเทศสำหรับการศึกษาในสาขานี้ เพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาขาดแคลนบุคลากรด้านนี้

๖) รัฐควรส่งเสริมให้มีโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับบริษัทผู้ประกอบการไทย ในลักษณะโครงการร่วมมือเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการผลิตพันธุ์/เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ อนึ่ง เงื่อนไขของความร่วมมือดังกล่าว ควรเกิดขึ้นจากการทำข้อตกลงความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรัฐสนับสนุนด้านงบประมาณ อัตรากำลัง โรงเรือนทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ (ที่มีอยู่แล้วในศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งเดิมเป็นของกรมส่งเสริมการเกษตร ปัจจุบันเป็นของกรมการข้าว) ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์ และสถานีวิจัย เป็นต้น เพื่อเอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการประสานความร่วมมือที่จะเกิดขึ้น

๗) รัฐควรมีนโยบายให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องด้านการให้สินเชื่อทางการเกษตรพิเศษเพื่อสนับสนุนบริษัทผู้ค้าเมล็ดพันธุ์ เช่น ธกส. ควรมีการกำหนดมาตรการที่สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์/เมล็ดพันธุ์ และการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยพิเศษ หรืออาจคิดค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบที่จะเกิดขึ้นในราคาพิเศษสำหรับบริษัทผู้ประกอบการไทย เพื่อส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนาพันธุ์ใหม่ของบริษัทคนไทย ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับบริษัทต่างชาติ และเพื่อเตรียมการรองรับการขยายตัวของความต้องการพันธุ์ใหม่ต่อความต้องการอุตสาหกรรมสัตว์ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประเทศ

๘) การส่งเสริมความรู้ด้านการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนให้กับเกษตรกรรายย่อย ให้พื้นที่ต้นน้ำลำธาร จัดเป็นมาตรการเร่งด่วนที่รัฐควรผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงโดยเฉพาะสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอของกรมส่งเสริมการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ภายใต้ความร่วมมือกับส่วนประเมนทรัพยากรต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการผลิตข้าวโพดในพื้นที่ต้นน้ำลำธารเป็นการผลิตแบบ

ล้าหลัง ที่นอกจากเกษตรกรมีผลผลิตต่ำและด้อยคุณภาพแล้ว ยังส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ อีกด้วย

๙) รัฐควรมีมาตรการจูงใจภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปลี่ยนระบบการปลูกข้าวโพด จากพืชเดี่ยวมาเป็นวนเกษตร โดยอาจมีการจัดโครงการสนับสนุนในรูปปัจจัยการผลิต (subsidy) เพื่อการจูงใจ ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนระบบการผลิตในรูปการเกษตรเพื่อความยั่งยืน ภายใต้การเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ (intensive farming) มากกว่าการปล่อยให้มีการบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพียงอย่างเดียว

อนึ่ง การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ต้นน้ำลำธารของเกษตรกรรายย่อยนั้น เป็นสิ่งที่ยาก ต่อการหลีกเลี่ยง ดังนั้น การใช้ทั้งมาตรการป้องกันแก้ไข และบรรเทา ภายใต้การส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกร รายย่อยในพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่ส่งผลต่อการมีทางเลือกอาชีพและเพิ่มรายได้ โดยการให้การศึกษากับเกษตรกร อย่างต่อเนื่อง เพื่อการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้และได้แนวคิดสำหรับเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ ต้นน้ำลำธารในการจัดการพื้นที่ป่าไม้ร่วมกับการเกษตร รวมถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศ จัดเป็นมาตรการและวิธีการที่ดีกว่าการกำหนดบทลงโทษ

๓. มิติการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ประเด็นนโยบายและมาตรการในมิติการตลาด เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

๑) รัฐควรตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อกำหนดมาตรการและวิธีการสนับสนุนด้านการตลาด ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ได้มาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดมาตรการและวิธีการที่สามารถรักษา เสถียรภาพของราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้อยู่ในช่วงที่เหมาะสม คือ ราคาไม่สูงมากจนส่งผลกระทบต่อต้นทุน ด้านอาหารสัตว์/ปศุสัตว์ในประเทศ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้บริโภคในประเทศ และราคาต้องไม่ต่ำเกินไป จนมีผลกระทบต่อผู้ผลิตโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่เป็นรากฐานสำคัญของประเทศทุกภูมิภาค

๒) รัฐควรมีกลไกในการควบคุมและมีมาตรการกำกับดูแลในระบบการซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ใน ตลาดแต่ละประเภท โดยจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อให้มีการซื้อขายที่ยุติธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ให้มีการกำหนดราคาตามเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นข้อกำหนดของทางราชการ ส่งผลต่อการจูงใจให้กับเกษตรกร รายย่อยมีความต้องการผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพ เนื่องจากรับการรับซื้อในราคาที่ยุติธรรม ขณะเดียวกันเป็น การลดความกังวลของผู้ซื้อต่อทุกระดับก่อนถึงตลาดปลายทางในเรื่องการซื้อขายที่ยุติธรรม เนื่องจากผู้ขายทุกระดับมีความกังวลในเกณฑ์การกำหนดราคารับซื้อที่เกิดขึ้น ซึ่งหากรัฐสามารถทำให้การดำเนินธุรกิจซื้อขาย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นธรรม จะมีความยั่งยืนกับทุกฝ่าย

๓) รัฐควรมีนโยบายและมาตรการในการจัดระบบการนำเข้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการค้า ภายในประเทศ เช่น การกำหนดองค์กรกลางของรัฐเป็นผู้นำเข้า และการกำหนดช่วงเวลาในการนำเข้าที่ เหมาะสม เป็นต้น

อนึ่ง การยกเลิกการเก็บภาษีนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ดังนั้น การสนับสนุนการเปิดตลาดเสรีข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่ส่งผลกระทบต่อตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศและเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ของไทย และความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ

๔) รัฐควรใช้ต้นทุนการตลาดที่มีอยู่แล้วโดยเฉพาะการใช้สหกรณ์การเกษตรแต่ละพื้นที่ผลิตหลักในการเป็นแหล่งรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรรายย่อย โดยอาจสนับสนุนงบประมาณในลักษณะที่ไม่ใช่การให้เปล่าแก่สหกรณ์การเกษตรในการลงทุนสร้างโกดังในการเก็บรักษา การซื้อเครื่องวัดความชื้นเครื่องอบ รวมถึงการสร้างไซโลเพื่อการแปรรูปข้าวโพดที่รับซื้อไปขายต่อให้ผู้ซื้อรายต่อไป เนื่องจากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า สหกรณ์การเกษตรมีต้นทุนเดิมทางสังคมที่เป็นที่เชื่อถือได้ในการรับซื้ออยู่แล้วสำหรับเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ระบุว่า มีการซื้อขายที่ไม่เอื้อเปรียบเกษตรกรทั้งการชั่งน้ำหนักและวัดความชื้น

๕) รัฐควรมีมาตรการอย่างเคร่งครัดและเข้มงวดในการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างผิดกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน และถึงแม้ว่าการนำเข้าส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไม่มากนัก เนื่องจากมีปริมาณไม่มากนักเมื่อเทียบกับที่ผลิตได้ในประเทศ แต่การนำเข้าจากต่างประเทศมีผลกระทบต่อราคาในประเทศ ทำให้ราคาในประเทศอ่อนตัวลงเกินกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งแม้ว่าผู้เลี้ยง ปศุสัตว์ และผู้ส่งออกอาหารสัตว์ได้รับประโยชน์ แต่เกษตรกรรายย่อยของไทยไม่ได้รับประโยชน์ นอกจากนี้ คุณภาพผลผลิตที่เข้ามาแบบผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้านมีคุณภาพต่ำ ส่งผลต่อคุณภาพต่ำอาหารสัตว์ในประเทศด้วย

๖) รัฐควรมีมาตรการจูงใจด้านราคา เนื่องจาก ราคาของพืชแข่งขันโดยเฉพาะมันสำปะหลังและยางพารา จัดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะในพื้นที่ผลิตหลักที่มีศักยภาพในการผลิต ดังนั้น มาตรการจูงใจด้านราคาสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น มาตรการแทรกแซงราคาตามโครงการประกันรายได้ที่ได้ดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๕๒/๕๓ จัดเป็นมาตรการที่ดีทางหนึ่งในการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยที่ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๗) รัฐควรมีนโยบายและมาตรการในการพัฒนาวิธีการแทรกแซงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ภายใต้การพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลกระทบกับราคาทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ เพื่อกำหนดกลไกในการแทรกแซงราคาเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยอย่างแท้จริง ซึ่งในอดีตที่ผ่านมารัฐมีมาตรการแทรกแซงราคาเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยหลายโครงการ เช่น การกำหนดราคาประกัน การจัดตั้งตลาดกลางรับซื้อในท้องถิ่น โครงการประกันรายได้ และโครงการการรับจำนำ ซึ่งบางมาตรการผลประโยชน์เกิดขึ้นเฉพาะพ่อค้าคนกลาง นักการเมือง และไซโล เท่านั้น

๘) รัฐควรใช้โอกาสของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย และการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้ สร้างเป็น “นโยบายลงทุนสำรองพืชอาหารสัตว์สำหรับอาเซียน” โดยมีประเทศไทยเป็นกลไกในการประสานความร่วมมือกับประเทศคู่ค้าที่ไทยนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย ลาว กัมพูชา และพม่า และประเทศคู่ค้าที่ไทยส่งออก คือ มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ทั้งนี้ มาตรการและวิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายกองทุนสำรองพืชอาหารสัตว์สำหรับอาเซียนจัดเป็นโจทย์วิจัยสำหรับหน่วยงานให้การสนับสนุนด้านการวิจัย เช่น วช. สกว. สวก. และสวทช. เป็นต้น ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาอย่างเร่งด่วน ภายใต้แนวคิดที่มุ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างยั่งยืนในลักษณะที่เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

เอกสารหมายเลข ๗

สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทย กับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์

คำสำคัญ: การวิจัยและพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ; การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ; การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ; อาหารสัตว์ ; ความมั่นคงด้านอาหาร ; พืชพลังงาน

คณะผู้วิจัย

ที่ปรึกษา

ศ.ดร.เจริญศักดิ์ โจนฤทธิ์พิเชษฐ์

คณะทำงาน

1. รศ.ดร.एमอร อังสุรัตน์
2. รศ.ดร.ชูศักดิ์ จอมพุท
3. ดร.กัมปนาท วิจิตรศรีกมล
4. ผศ.ดร.สมนิมิตร พุกงาม

? โจทย์วิจัย ?

1. สถานการณ์การใช้ที่ดินในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เปรียบเทียบกับพืชแข่งขันในพื้นที่ผลิตหลักและพื้นที่ต้นน้ำลำธารเป็นอย่างไร ?
2. ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในการผลิตเป็นอาหารสัตว์และการพัฒนาทางเลือกอื่นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ควรมีทิศทางอย่างไร?
3. กฎหมาย ระเบียบ และมาตรการรัฐที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีประเด็นใดบ้าง ?
4. ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมในเรื่องนโยบายกองทุนสำรองพืชอาหารสัตว์สำหรับ ASEAN อย่างไรบ้าง?

วิธีการวิจัย

1. สัมภาษณ์เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติงานด้านเมล็ดพันธุ์นักวิจัย/นักวิชาการ/ผู้บริหารภาครัฐ และภาคเอกชน
 - 3.1 สถานการณ์วิจัยและพัฒนาพันธุ์ ~ ปัญหา ~ แนวทางแก้ไข
 - 3.2 สถานการณ์การผลิต ~ ปัญหา ~ แนวทางแก้ไข
 - 3.3 สถานการณ์การตลาด ~ ปัญหา ~ แนวทางแก้ไข
2. สัมภาษณ์เกษตรกรในแหล่งผลิตที่สำคัญ
3. สัมภาษณ์ผู้รับซื้อ

วิธีการวิจัย

4. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และพืชทางเลือกอื่นที่ใช้แทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
5. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ระเบียบ และมาตรการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
6. แปลงข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้ที่ดิน

การเก็บข้อมูลภาคสนามภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (มีนาคม – เมษายน 2554)

การเก็บข้อมูลภาคสนามภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง (มีนาคม – เมษายน 2554)

การเก็บข้อมูลภาคสนามพื้นที่ผลิตหลัก : จังหวัดลพบุรี นครราชสีมา และตาก (พฤษภาคม-มิถุนายน 2554)

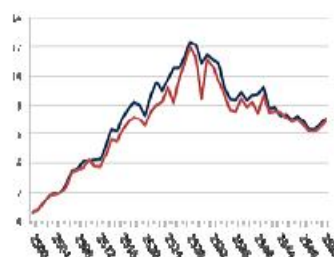

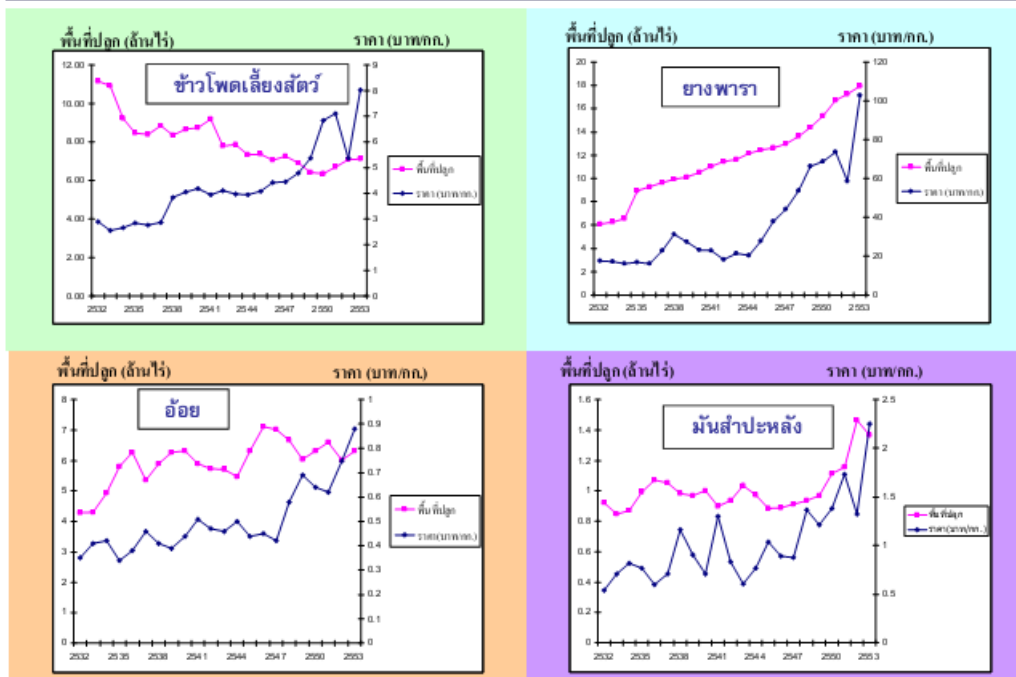
การเก็บข้อมูลภาคสนาม
พื้นที่ต้นน้ำลำธาร :
จังหวัดกาญจนบุรี เลย และเชียงราย
(พฤษภาคม-มิถุนายน 2554)

สรุปผลการศึกษา

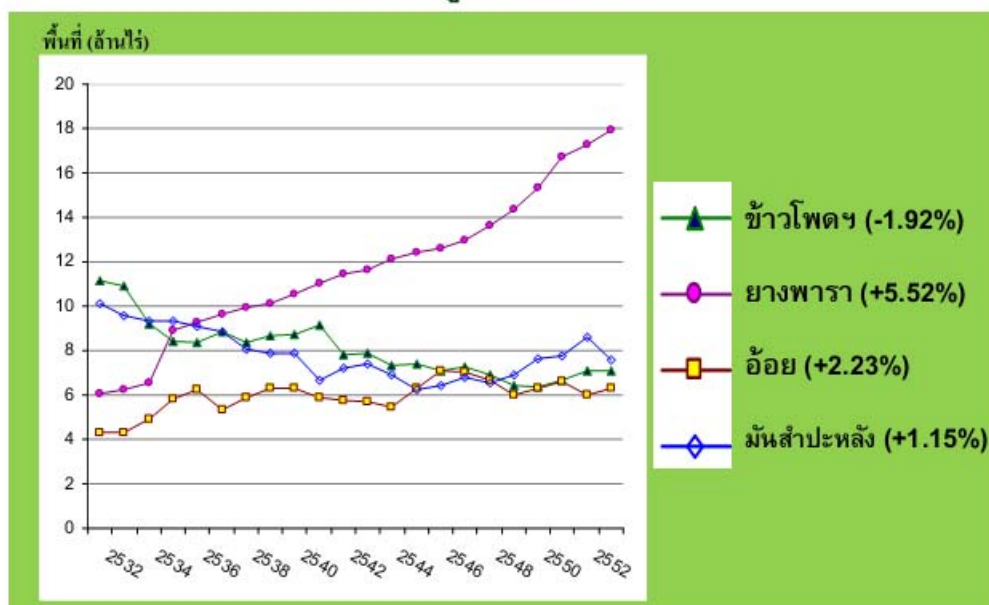

สถานการณ์การใช้ที่ดินในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี พ.ศ.2532-2553

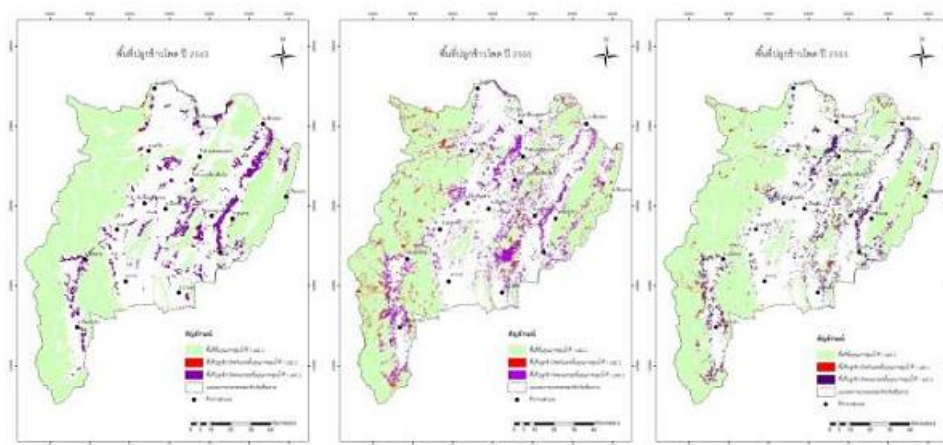

ที่มา: คัดแปลงจาก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เปรียบเทียบกับพื้นที่ปลูกของพืชแข่งขัน ปีเพาะปลูก 2532 – 2553

ที่มา: คัดแปลงจาก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553

เปรียบเทียบพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ดินน้ำถาวรของจังหวัดเชียงราย
ปีเพาะปลูก 2543, 2550 และ 2553
ที่มา: จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียมซ้อนทับกับแผนที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (2554)

พื้นที่ ศึกษาราย ภาค	ปีพ.ศ.	พื้นที่ปลูกและการเปลี่ยนแปลง ปี 2543-2553					
		พื้นที่ผลิตหลัก		พื้นที่ดินน้ำถาวร		รวม	
		(ล้านไร่)	+/- (%)	(ล้านไร่)	+/- (%)	(ล้านไร่)	+/- (%)
เหนือ	2543	4.9967		0.8460		5.8428	
	2550	4.9911	-0.11	0.8846	4.56	5.8758	0.56
	2553	4.5542	-8.75	0.7094	-19.81	5.2636	-10.42
	2543-2553	-0.4425	-8.86	-0.1366	-16.15	-0.5792	-9.91
อีสาน	2543	0.8171		0.1546		0.9717	
	2550	0.9261	13.34	0.0607	-60.74	0.9867	1.54
	2553	1.6574	78.97	0.2762	355.02	1.9335	95.96
	2543-2553	0.8403	102.84	0.1216	78.65	0.9618	98.98
กลาง	2543	0.8114		0.0287		0.8401	
	2550	1.2180	50.11	0.0197	-31.36	1.2377	47.33
	2553	0.6270	-48.52	0.0274	39.09	0.6543	-47.14
	2543-2553	-0.1844	-22.73	-0.0013	-4.53	-0.1858	-22.12

อัตราการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่างปี 2543-2553

รายการ	พื้นที่หลัก	พื้นที่ดินน้ำล้นธาร	รวม
	+/- (%)	+/- (%)	+/- (%)
เหนือ	-8.86	-16.15	-9.91
อีสาน	102.84	78.66	98.98
กลาง	-22.73	-4.53	-22.12

หลังการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ก่อนการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จังหวัดเลย

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
และพืชแข่งขันจังหวัดเลย

เปรียบเทียบข้อมูลทางเศรษฐกิจในเขตพื้นที่ผลิตหลักและพื้นที่ต้นน้ำลำธารปีเพาะปลูก 2552/53

รายการ	พื้นที่ผลิตหลัก	พื้นที่ต้นน้ำลำธาร
ต้นทุน (บาท/ไร่)	3,776 (ค่าจ้าง 48.57%)	3,126 (ค่าจ้าง 53.61%)
ผลตอบแทน (บาท/ไร่)		
- รายได้	4,984	3,856
- รายได้สุทธิ	1,614	1,030
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	623	482
ระดับผลผลิตคุ่มทุน (กก./ไร่)	472	390.8
ระดับราคาคุ่มทุน (บาท/ไร่)	6.06	6.49

ที่มา: ข้อมูลภาคสนาม (2554)

หมายเหตุ: ราคาขายเฉลี่ยในปีเพาะปลูก 2552/53 = 8 บาท/กก.

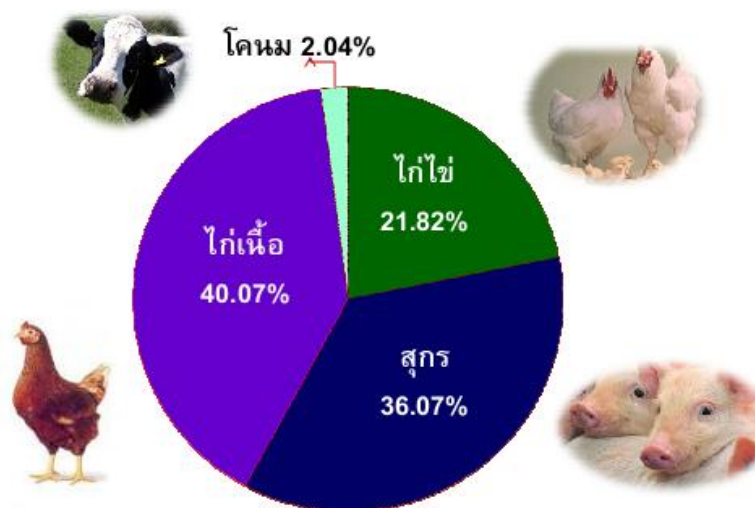
ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ
จำนวนปศุสัตว์ ปีพ.ศ.2548-2553

ปศุสัตว์	จำนวนปศุสัตว์ (ล้านตัว)						เปลี่ยนแปลง เฉลี่ย
	2548	2549	2550	2551	2552	2553	
ไก่เนื้อ (ทุกระดับ)	683.64	868.62	821.76	934.94	957.32	998.17	8.42
ไก่ไข่ (ทุกระดับ)	58.89	68.20	68.20	71.21	63.92	67.24	3.04
สุกร (ทุกระดับ)	11.73	13.02	14.21	11.90	11.00	11.85	0.81
เป็ดเนื้อเป็ดไข่	19.18	26.16	27.37	32.30	32.30	32.30	11.81
โคนม	0.37	0.35	0.32	0.33	0.33	0.33	-2.17
รวม	773.83	976.35	931.86	1,050.68	1,064.87	1,109.89	7.99

ที่มา: สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย (2553)

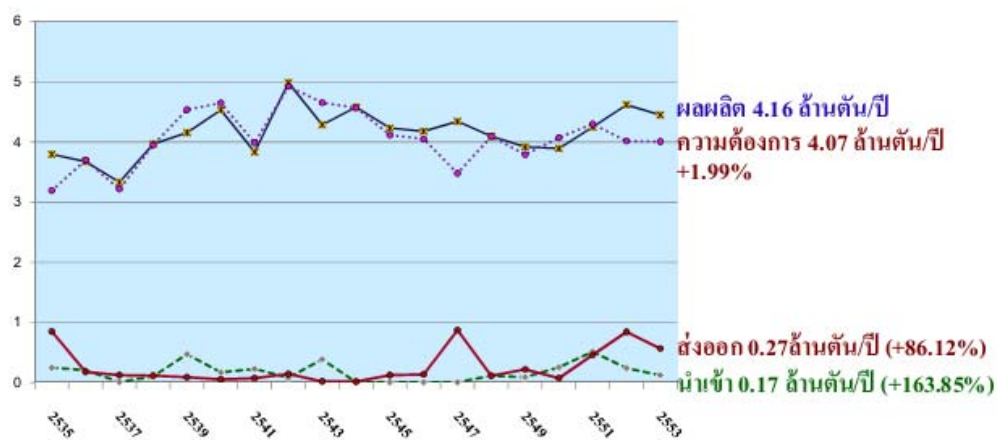
ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ
ปริมาณการใช้วัตถุดิบเป็นอาหารสัตว์ปีพ.ศ.2553

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554)

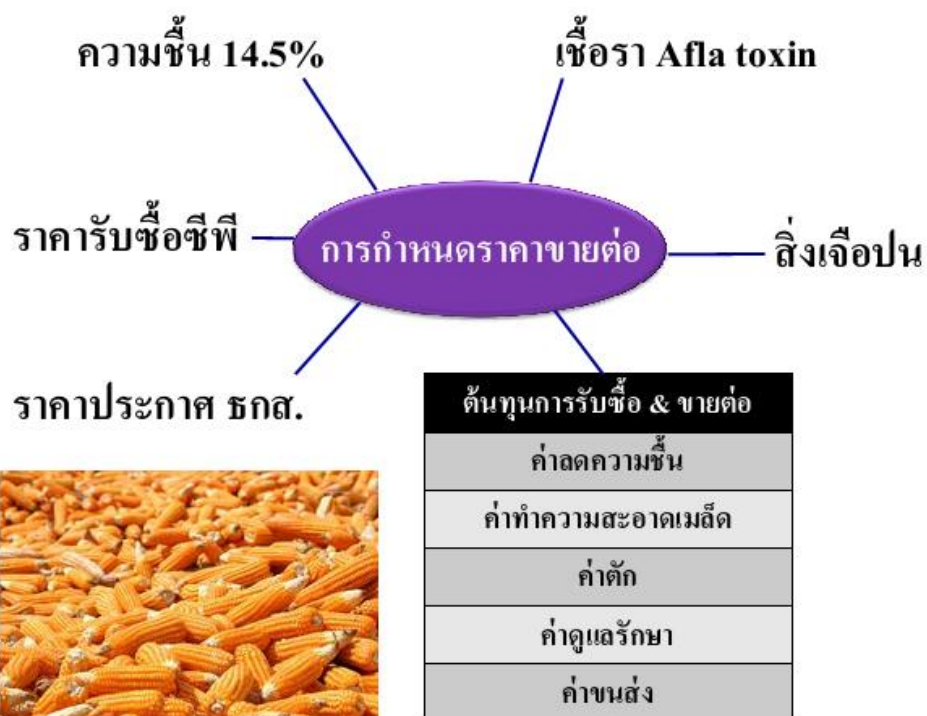
ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทย

ปริมาณผลผลิต ปริมาณนำเข้า ปริมาณส่งออก
และความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยปี 2535-2553

ที่มา: รวบรวมและดัดแปลงจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554)

การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย

ตัวอย่างการกำหนดราคารับซื้อ-ขายต่อในพื้นที่ผลิตหลัก ปีเพาะปลูก 2552/53
นครราชสีมา

ประเภท ผู้รับซื้อ	ราคารับซื้อ	ราคาขายต่อ	ส่วนต่าง ราคา	การเปลี่ยนแปลง ราคา
ร้านรับ ซื้อพืชไร่ ใน จังหวัด	เกรด A 10.50 (จากผู้รวบรวม ในท้องถิ่น/เกษตรกร รายใหญ่)	10.70 (เครือข่ายพี)	0.20	• ปัจจุบัน & 5 ปีที่ ที่ผ่านมา ↑ 30%
	เกรดรอง 8.00-9.00 (จากผู้รวบรวมใน ท้องถิ่น)	• 9.50 (ฟาร์มเลี้ยงสัตว์) • 10.70 (รง.ทำแป้ง)	• 1.00 -1.50 • 1.70-2.70	• ปัจจุบัน & 10 ปี ที่ผ่านมา ↑ 100%

ตัวอย่างการกำหนดราคารับซื้อ-ขายต่อในพื้นที่ผลิตหลัก ปีเพาะปลูก 2552/53
นครราชสีมา

ประเภท ผู้รับซื้อ	ราคารับซื้อ	ราคาขาย ต่อ	ส่วนต่างราคา	การเปลี่ยนแปลง ราคา
สหกรณ์ การเกษตร	เกรด A 9.00 (จาก เกษตรกรรายย่อย)	9.10 (ไซโลใน จังหวัด)	0.10	• ปัจจุบัน & 10 ปี ที่ผ่านมา ↑ 100%
• ผู้รวบรวมใน ท้องถิ่น • เกษตรกร รายใหญ่	เกรด A 9.40 (จาก เกษตรกรรายย่อย)	• 9.50 (รง.อาหาร สัตว์)	0.10 หรือ 1-2% • ค่าจ้าง 20% • ค่ารถดัก 60% • ค่าตรวจความชื้น 20% ให้โรงงาน • ค่าดอกเบี้ยธนาคาร 1-2% /เดือน	

ตัวอย่างการกำหนดราคารับซื้อ-ขายต่อในพื้นที่ต้นน้ำลำธารปีเพาะปลูก 2552/53

ประเภทผู้รับซื้อ	ราคารับซื้อ	ราคาขายต่อ	ส่วนต่างราคา
ร้านรับซื้อพืชไร่ใน จังหวัด(เชียงราย)	<u>เกรดดีที่สุด 9.60</u> (จากเกษตรกรราย ย่อย/รายใหญ่/ผู้ รวบรวม)	• 9.70 (รง.อาหารสัตว์)	0.10
•พ่อค้าผู้รวบรวมใน ท้องถิ่น (เลย)	<u>เกรดดีที่สุด 8.00</u> (จากเกษตรกรราย ย่อย)	•9.00 (ร้านรับซื้อพืช ไร่ในจังหวัด) 8.00	1.00
	<u>เกรดรอง 7.00</u>	• 8.00	1.00

นโยบาย & มาตรการรัฐที่เกี่ยวข้อง

☐ ด้านการผลิต : กรมวิชาการเกษตร

- สำนักงานควบคุมพืช & วัสดุการเกษตร
- กองคุ้มครองพันธุ์พืช

☐ ด้านการตลาด : กรมการค้าภายใน

? ข้อกังวลที่พบ ?

การกำหนดข้อห้ามในการนำเข้า & การแลกเปลี่ยนเชื้อพันธุกรรมกับต่างประเทศ
ทำได้ยากขึ้นและใช้เวลานาน (กฎเกณฑ์ & ระเบียบ ก.เกษตรฯ)
(ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในโลกที่นำเข้าพันธุกรรมมาก)

กฎหมายว่าด้วยความคุ้มครองลิขสิทธิ์พันธุ์ของไทย ไม่มีประสิทธิภาพ

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช: พรบ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
หลายมาตราไม่ชัดเจนและเป็นอุปสรรค

CIMMYT

? ข้อกังวลที่พบ ?

การขาดแคลนบุคลากรในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ในทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ภาครัฐไม่ชัดเจน

ไม่สามารถนำศักยภาพศูนย์/สถานีวิจัย
มาใช้ให้เกิด ปสภ. & ปสผ. ได้เต็มที่

การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว
พันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ใหม่
พันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ใหม่

? ข้อกังวลที่พบ ?

การกระจายพันธุ์จากแหล่งพันธุ์กรรมของรัฐสู่เกษตรกรไม่เพียงพอ & ไม่ทั่วถึง

ผลผลิตด้อยคุณภาพ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว

เกษตรกรถูกกดราคา

เกษตรกรมีรายได้น้อย

เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกพืช
อื่นที่ได้ผลตอบแทนสูงกว่า

เกษตรกรหันมาปลูกพืช
อื่นที่ได้อัตราผลตอบแทนสูงกว่า

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการคุ้มครองพันธุ์พืช

1. ควรมีการทบทวนมาตรา 52 หมวด 5 มาตรา 19 (5) และมาตรา 3

- 1.1 ในส่วนของนิยามของพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปควรยกเว้นพันธุ์พืชที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาพันธุ์ที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของหน่วยงาน/ปัจเจกบุคคล
- 1.2 ควรแยกการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่าออกจากการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการคุ้มครองพันธุ์พืช

- 1.3 การแบ่งปันผลประโยชน์ตามมาตรา 52 หมวด 5 ควรกำหนดช่วงเวลาที่แน่นอนในการแบ่งปันผลประโยชน์ เช่น 5-10 ปีหลังจากขึ้นทะเบียนเป็นพันธุ์ใหม่ ทั้งนี้ ข้อตกลงในการแบ่งปันผลประโยชน์ดังกล่าวควรได้จากการระดมความเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการคุ้มครองพันธุ์พืช

- หน่วยงานหลักของกรมวิชาการเกษตร ประกอบด้วย กอง
คุ้มครองพันธุ์พืช และสำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร ควร
ปรับปรุงขั้นตอนการขออนุญาตในกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะที่
เป็นการบริการแบบเบ็ดเสร็จ

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- จัดตั้ง “คณะกรรมการระดับชาติ” เพื่อกำหนดมาตรการในการ
สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของประเทศ → ศูนย์กลาง
ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มาตรการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2. หน่วยงานให้ทุนวิจัยของรัฐควรจัดเป็นนโยบายเร่งด่วน & ต่อเนื่อง ในการสนับสนุนการวิจัย

- 2.1 การพัฒนาพันธุ์เพื่อรองรับความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับ
อุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ในประเทศที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว
- 2.2 การส่งเสริมการผลิตต่อไร่โดยเฉพาะพื้นที่ดินน้ำล้นทำให้เพิ่มขึ้นอย่าง
รวดเร็ว ภายใต้การสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพในการ
วิจัยและพัฒนาอยู่แล้ว ดำเนินการวิจัยและพัฒนาอย่างจริงจังและ
ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มาตรการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- 2.3 เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการปลูกจนถึงเก็บ
เกี่ยวเพื่อลดต้นทุนและแก้ไขปัญหาขาดแคลนแรงงาน
- 2.4 การวิจัยและพัฒนาให้ได้พันธุ์/เมล็ดพันธุ์ใหม่ที่มีอายุปลูกถึง
เก็บเกี่ยวสั้นขึ้น น้อยกว่า 90-100 วัน

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

4. การมีนโยบายเร่งด่วนเพื่อสนับสนุนที่เอื้ออำนวยต่อภาคเอกชน
ในการลงทุนผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศใกล้เคียงที่มี
ต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตในประเทศ เพื่อ
ตอบสนองความต้องการใช้ภายในประเทศที่กำลังใกล้ขาดแคลน
ในอนาคตอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3. รัฐควรให้การสนับสนุนการพัฒนาระบบชลประทานในแหล่งที่มี
ศักยภาพในการเป็นพื้นที่ผลิตหลักโดยเฉพาะพื้นที่เขต
ชลประทาน

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

1. การตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อกำหนดมาตรการและวิธีการที่สามารถรักษาเสถียรภาพของราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้อยู่ในช่วงที่เหมาะสม
2. มีกลไกในการควบคุมและมีมาตรการกำกับดูแลในระบบการซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดแต่ละประเภท เพื่อให้มีการซื้อขายที่ยุติธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุน ธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ

➤ มติการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3. การมีนโยบายและมาตรการในการจัดระบบการนำเข้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการค้าภายในประเทศ
4. รัฐควรใช้ต้นทุนการตลาดที่มีอยู่แล้วโดยเฉพาะการใช้สหกรณ์เกษตรกรแต่ละพื้นที่ผลิตหลักในการเป็นแหล่งรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรรายย่อย
5. การมีมาตรการอย่างเคร่งครัดและเข้มงวดในการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างผิดกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน

ขอขอบพระคุณทุกภาคส่วนในความร่วมมือ

ต้นกำเนิดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไทย: พันธุ์สุวรรณ 1

ศ.ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์

ศ.ดร.สุจินต์ จินายน

ดร.ชาลต์ มัวร์
ดร.สุรินเดอร์ วาซัล

พ.ศ. 2517

ขอขอบพระคุณทุกภาคส่วนในความร่วมมือ

PIONEER.
A DUPONT BUSINESS

Science with Service
Empowering Success™

syngenta

MONSANTO

ขอขอบพระคุณทุกภาคส่วนในความร่วมมือ

MONSANTO

ขอขอบพระคุณทุกภาคส่วนในความร่วมมือ

MONSANTO

กลไกการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเพื่อ
รองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
(ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสภာวิจัยแห่งชาติ
สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา)

กัมปนาท เพ็ญสุภา

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1

ASEAN Economic Community: AEC

เป็นตลาดและ
ฐานการผลิตเดียว

เน้นการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ
เงินลงทุน แรงงานมีฝีมือระหว่างกันอย่างเสรี

การเสริมสร้างขีด
ความสามารถในการแข่งขัน

เน้นการดำเนินนโยบายการแข่งขัน การพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐาน การคุ้มครองทรัพย์สินทาง
ปัญญา การพัฒนา ICT และพลังงาน

การพัฒนาเศรษฐกิจ
อย่างเสมอภาค

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs
ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกใหม่ (CLMV)

การบูรณาการ
เข้ากับเศรษฐกิจโลก

เน้นการทำ FTA กับประเทศคู่เจรจา

การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี : เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

ที่มา: เอกสารประกอบการบรรยาย ประเทศไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน วันที่ 29 มี.ค. 55 ณ รร RAMA GARDEN โดย นายไพโรจน์ โพธิ์วงศ์

ความเชื่อมโยงเศรษฐกิจการเงินโลก

เทคโนโลยี

5 บริบทของการเปลี่ยนแปลง

ประชากรและสังคม

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

รูปแบบการบริโภค

โอกาสทางการค้าและการลงทุนจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ

1

- ขยายช่องทางและโอกาสของสินค้าไทยในการเข้าถึงตลาดอาเซียน

2

- ลดต้นทุนการผลิตจากการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางที่ใช้ในการผลิตได้ในราคาต่ำลง

3

- จัดตั้งกิจการ ให้บริการ ตลอดจนทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนสะดวกมากขึ้น

4

- ย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นที่มีแรงงาน ทรัพยากร หรือปัจจัยการผลิตที่สมบูรณ์กว่า

ที่มา : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผลกระทบทางค้าและการลงทุนจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ

1

- คู่แข่งขันและสภาพการแข่งขันในตลาดเพิ่มขึ้น

2

- สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน/คุณภาพต่ำเข้ามาวางจำหน่ายในประเทศไทยมากขึ้น

3

- นักลงทุนต่างชาติอาศัยสิทธินักลงทุนสัญชาติอาเซียนเข้ามาลงทุนในไทย

4

- การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือของไทยไปประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า

ที่มา : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

การประหยัดภาษีศุลกากรจาก FTA ในปี 2553 ของไทย

ประเทศคู่ค้า	มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)	ภาษีที่ผู้นำเข้า ในไทยประหยัดได้ (ล้านบาท)	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	ภาษีที่ผู้นำเข้าใน ประเทศคู่ค้าประหยัดได้ (ล้านบาท)
อาเซียน	704,955	30,302	1,407,167	68,290
อาเซียนเดิม	564,202	27,061	1,016,927	54,758
อาเซียนใหม่	140,753	3,241	390,240	13,531
จีน	488,789	15,652	683,743	15,220
ญี่ปุ่น	640,004	10,476	298,333	9,074
ออสเตรเลีย	144,407	1,676	650,066	5,331
เกาหลีใต้	130,459	895	114,945	1,958
อินเดีย	48,080	159	139,899	1,915
รวมทุกประเทศ	2,156,695	59,159	3,294,154	101,787

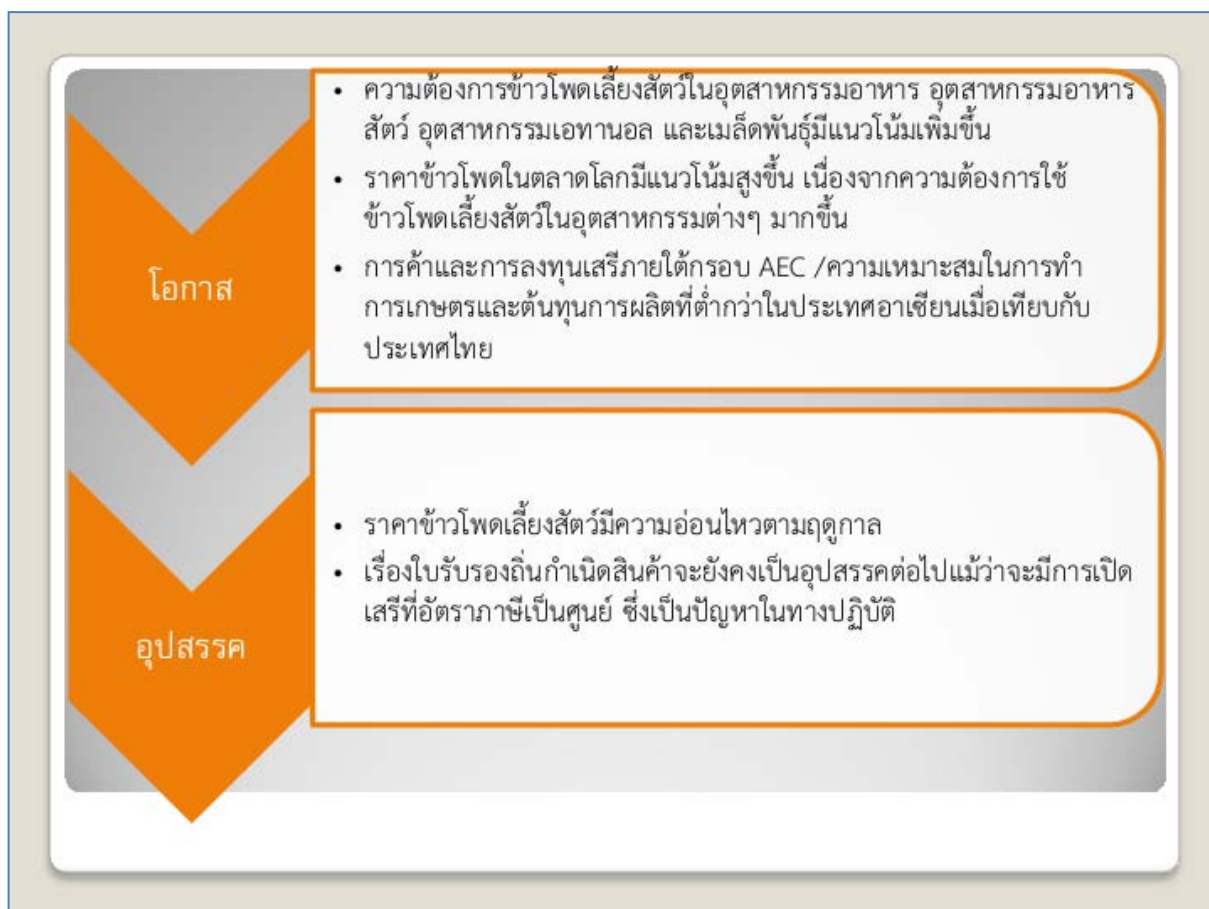
ที่มา: www.tdri.or.th

จุดแข็ง

- สภาพดินฟ้าอากาศในไทยเอื้อต่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไทยเป็นพืชไร่ที่มีความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศจึงปลูกง่าย
- พันธุ์ข้าวโพดไทยได้รับการพัฒนาและปรับปรุงสายพันธุ์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศมากขึ้น
- ประเทศไทยมีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดต้นทุนวัตถุดิบอาหารสัตว์และผลิตภัณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้อง
- เมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นได้เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น สบู่ขัดผิว แป้งข้าวโพดที่ใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษ เป็นต้น
- ผู้ประกอบการไทยได้เปรียบเรื่องระยะทางการขนส่งเพื่อการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

จุดอ่อน

- พื้นที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกมีแนวโน้มลดลง ในทิศทางตรงกันข้ามอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ที่มีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น
- การระบาดของโรค แมลง และสัตว์ที่เป็นศัตรูพืชมากขึ้นในช่วงปลายฝน
- เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่มีคุณภาพดี เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดของภาคเอกชนที่ราคาสูง
- ประเทศไทยยังไม่ระบุงการจตุสรถึงการผลิตเพื่อเป็นอาหารหรือการผลิตเพื่อเป็นพลังงานทดแทนอย่างชัดเจน จึงเป็นปัญหาด้านการบริหารจัดการในการกำหนดสัดส่วนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน
- การเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรไทยมักอยู่ในช่วงฤดูฝนที่ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาคุณภาพผลผลิตมากขึ้น หรือการเกิดโรคเชื้อราจากความชื้นในเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

(ร่าง) ยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ด้านกฎหมาย ภายในประเทศสมาชิก อาเซียน	ยุทธศาสตร์ด้านภาษาและ วัฒนธรรม	ด้านการลงทุน
• การศึกษากฎหมายด้านการค้าและการลงทุนอย่างต่อเนื่อง	• การส่งเสริมการศึกษาภาษาอังกฤษ • การส่งเสริมการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น	• สร้างศูนย์กลางเพื่อการจับคู่ธุรกิจไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน • การศึกษาสภาพภูมิประเทศ • ทรัพยากรธรรมชาติ • แรงงาน • การจัดหาเงินทุน

(ร่าง) ยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ภาคการเกษตรไทยภายใต้ AEC

10

(ร่าง) ยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ด้านการตลาด	ยุทธศาสตร์โลจิสติกส์
• การสร้างภาพลักษณ์ให้กับสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศอาเซียน • การส่งเสริมและการพัฒนาด้านแบบการผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม • การพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าที่มี CSR	• การวิเคราะห์และวางแผนระบบโลจิสติกส์

12

กลยุทธ์เชิงรุก (Aggressive Strategy)

เพื่อใช้จุดแข็งของอุตสาหกรรมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยให้เป็นประโยชน์ควบคู่กับการสร้างผลประโยชน์จากโอกาสที่มีอยู่ทั้งจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของต่างประเทศและจากข้อตกลง AEC

